

ΚΛΕΙΩ

ΤΟΜΟΣ Ζ'.

ΑΡΙΘΜ. 17 (161).

Συνδρομή ἀρχομένη ἀπὸ 1. Ἀπριλίου ἐκάστου ἔτους ἑτησίᾳ μὲν

φρ. χρ. 25 ἐξάμηνος δὲ φρ. χρ. 12 1/2.

ΕΤΟΣ Ζ'.

τῇ 1/13. Δεκεμβρίου 1891.

Η. Α. Θ. Π. Ο ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΝΕΟΦΥΤΟΣ Ο Η'.

ΠΙΟ τὸν οὐρανὸν τῆς βορείου Μακεδονίας καὶ ὑπὸ στέγην εὐσεβῆ καὶ θεοφοβήτου πρὸ 56 ἐτῶν εἶδε τὸ πρῶτον τὸ φῶς τοῦ ἡλίου ὁ παναγιώτατος Πατριάρχης Νεόφυτος ὁ Η', ὁ ὁήμερον ἐκλεῖας τοὺς οἰακὰς τοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας διακατέχων ἐν τῇ κωμοπόλει Ῥοδολίβει ἐδήλασε τὸ γάλα τῆς πρὸς τὸν Θεὸν τῶν πατέρων Αὐτοῦ εὐσεβείας ὑπὸ τὰς εὐχὰς σεβασμίου πατρὸς, τοῦ εὐσεβοῦς Λευίτου τῆς κωμοπόλεως ἐκείνης καὶ ὑπὸ τὴν πανσθενουργὸν χάριν τοῦ παναγίου Θεοῦ ὑπὸ εὐσεβεῖς παραστάσεις καὶ χριστιανικὰς ἐντυπώσεις ἀναπτυσσόμενος προέκοπτεν ἐν εὐσεβείᾳ καὶ παντὶ ἔργῳ ἀγαθῷ, αἰσθανόμενος ἐνδομύχως ἱερὰν κλίσιν πρὸς τὸ ὑψηλὸν στάδιον, εἰς ὃ ἐκάλεσεν Αὐτὸν ἐκ κοιτίας μητρὸς ἢ τὰ πάντα πανσόφως οἰκονομοῦσα Πρόνοια τοῦ Θεοῦ. Καὶ λοιπὸν ὁ νεαρὸς Ἰωακείμ περιεβλήθη τὸν μοναχικὸν μανδῶαν ἐν τῇ μονῇ τῆς Εἰκοσιφοινίσσης, Νεόφυτος μετονομασθεὶς, καὶ ὡς μοναχὸς ὁ εὐελπίς Λευίτης διετέλει αὐτόθι τὰ ἐγκύκλια μαθήματα παρακολουθῶν, καὶ διακρινόμενος ἐπὶ πᾶσι μεταξὺ τῶν ἰδίων Αὐτοῦ συν-

αδελφῶν. Ὁ σεβασμῖος Γέρον, ὁ ἱερεὺς Κωνσταντῖνος, ὁ πατὴρ Αὐτοῦ, προσεκλήθη εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὡς ἱερατικὸς προϊστάμενος τῆς ἐν Τριβαλίῳ ὀρθοδόξου Κοινότητος, ὁ δὲ νεαρὸς Νεόφυτος, καὶ ἀνωτέρας παιδεύσεως ἐπιέμενος, ἀκόλουθε τῷ πατρὶ εἰς τὴν βασιλεύουσάν, ὅτε καὶ εἰσῆλθε εἰς τὴν ἐν Χάλκῃ Θεολογικὴν Σχολήν, ἣτις, ἐκ τῆς ἐπιμελείας καὶ χρηστότητος τοῦ Νεοφύτου τὸ μέλλον Αὐτοῦ αἰσίων διαβλέπουσα, πολλὰς καὶ χρυσὰς ἐτιρεφέ τὰς ἐλπίδας. Ἐκ τῆς σχολῆς εὐδοκίμως ἀποφοιτήσας, μεταβαίνει εἰς τὴν Ἑσπερίαν, ὅπως συνεχίσῃ ἐν Γερμανίᾳ τὰς σπουδὰς Αὐτοῦ, ὅπου δὲν μετὰ διετῆ αὐτόθι διατριβὴν ἐπανακάμψας, προσελήθη ὑπὸ τοῦ πεπειραμένου Ἀρχιερέως Σωφρονίου τοῦ Ἀρτης, ὡς βοηθὸς ἐν τῇ Ἐπαρχίᾳ Αὐτοῦ τῷ 1868 ἔλαβεν ἤδη τὸ ἐπισκοπικὸν ἀξίωμα, χειροτονηθεὶς Ἐπίσκοπος Ἐλευθεροπόλεως, τῷ δὲ 1872 κενωθέντος ἐν τοῖς χαλεποῖς ἐκείνοις χρόνοις τοῦ μητροπολιτικοῦ θρόνου Φιλιππουπόλεως, ἐκάλεσεν ἡ Ἐκκλησία τὸν ἐκλεκτὸν Αὐτῆς, ἵνα κυβερνήσῃ τὴν ἐν σάλῳ τότε ποντοδρομοῦσαν καὶ δεξιοῦ Κυβερνήτου χρίζουσαν Ἐκκλησίαν Φιλιππουπόλεως.

Η. Α. Θ. Π. Ο ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΝΕΟΦΥΤΟΣ Η'.

υπερανθρώπους τότε κατέβαλε προσπαθείας ἐν τῇ δεινῇ θέσει τῆς Ἐπαρχίας Αὐτοῦ πρὸς ἐπανόρθωσιν τοῦ θάρρους καὶ τῶν ἐλπίδων τῶν πνευματικῶν Αὐτοῦ τέκνων, ἢ δὲ Μητροπόλει μετεβλήθη εἰς ἀσυλον χριστιανικῆς καὶ ἐθνικῆς παιδεύσεως εἰς ὃ προσήρχοντο πάντες, ὅπως εὐρωσι παρηγορίαν καὶ καταφύγιον. Τῷ 1878 πασίγνωστος ἤδη κατέστη ἡ αὐταπαρνήσις καὶ αἱ δυσταί τοῦ Ἱεράρχου, χηρεύσαντος δὲ τότε τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου, ἡ ἐκλογικὴ Συνέλευσις, ἐκτιμάσα τὰς ἐκδουλεύσεις Αὐτοῦ, κατέταξεν εἰς τὸν κατάλογον τῶν τριῶν ὑποψηφίων διὰ τὸν πατριαρχικὸν θρόνον. Τῷ 1880 ἡ Ἐκκλησία ἠτοίμασεν Αὐτῷ εὐρύτερον στάδιον ἐνεργείας, προβιάσασα εἰς τὴν γείτονα Ἐπαρχίαν Ἀδριανουπόλεως, ὅπου μετὰ θανατοῦ ἐπίσης αὐταπαρνήσεως καὶ χριστιανικῆς ἀφιλοκερδείας τελεσφόρος τὴν Ἐκκλησίαν ἐποίμανε, μέχρις οὐ μετὰ πενταετῆ θαντηφόρον ἐνέργειαν καταβλήθεισ ἀπῆλθεν εἰς Ἅγιον Ὅρος, ὅπως ἀναλάβῃ ἐπὶ τινα χρόνον, καὶ λάβῃ νέας δυνάμεις διὰ νέους ἀγῶνας. Μετὰ ἐνός ἐτους περίπου αὐτοῦ διαμονῆν ἐκλήθη ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὴν ἐπαρχίαν Πελαγονείας, ἣν δεξιῶς καὶ ἀκαμάτως ἐποίμανεν, ἀπολαύων τῆς ἀγάπης καὶ ἀφοσίωσεως τοῦ ποιμνίου αὐτοῦ μέχρις ἐσχάτων, ὅτε μετετέθη εἰς τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν Νικοπόλεως. Ὀλίγας δὲ ἐβδομάδας μετὰ τὸν

θάνατον τοῦ ἀειμνήστου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Διονυσίου τοῦ Ε' μεταβαίνων κατὰ τὰ νενομισμένα διὰ Κωνσταντινουπόλεως εἰς τὴν Ἐπαρχίαν Αὐτοῦ ἐξελέγη οὕτω τῇ 27ῃ Ὀκτωβρίου ὑπὸ τῶν ἀντιπροσώπων Ἐκκλησίας καὶ Γένους πατριάρχης Οἰκουμενικῆς ὁ ἀπὸ Νικοπόλεως Νεόφυτος ὁ Η'. Τοιοῦτος ὁ νέος Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, πρὸς ὃν σήμερον μετὰ σεβασμοῦ καὶ πολλῶν ἐλπίδων ἀενάει ὁ χριστεπώνυμος λαὸς τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἀπεριττός καὶ ἀφιλοχρήματος, πρῶτος καὶ ταπεινός, πλήρης ζήλου καὶ ἐνθουσιασμοῦ ὑπὲρ τῶν συμφερόντων τῆς Ἐκκλησίας, ἄοκνος πάντοτε καὶ ἀκατάβλητος ἀδελφῆς καὶ πρόμαχος τῶν τιμαλφεστάτων τῆς Ἐκκλησίας συμφερόντων, τοιοῦτος πανταχοῦ ἀνεδείχθη ἐν τῷ παρελθόντι Αὐτοῦ ὁ νέος Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης. Ἐκ τοῦ παρελθόντος λοιπὸν καὶ περὶ τοῦ μέλλοντος κρίνοντες, πλήρεις ἐλπίδων αἰσίων ἀπεκδεχόμεθα τὴν Πατριαρχείαν τῆς Αὐτοῦ Θεοτάτης Παναγιότητος, εὐχόμενοι, ὅπως Κύριος ὁ Θεὸς στηρίξῃ Αὐτὴν ὑγια καὶ μακροημερεύουσαν ἐπὶ τοῦ Ἀποστολικοῦ Θρόνου, φωτίζῃ καὶ ὁδηγῇ ἐν τῇ ἱερᾷ Αὐτῆς καὶ ὑψηλῇ κλήσει πρὸς εὐκλείαν καὶ δόξαν τῆς γεραρᾶς καὶ θεοσώστου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας.

καθ. Γ. Κ.

ΑΠΟ ΣΚΩΜΙΟΥ ΕΙΣ ΠΑΡΝΑΣΣΟΝ.

(Συνέχεια.)

Ζ.

Αἱ σταυροφορίαι ἄς ἐπεχείρησεν ἡ δυτικὴ Εὐρώπη πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῶν ἀγίων τόπων, διήγειραν συγχρόνως τὰ τε θρησκευτικὰ καὶ τὰ πολιτικὰ φρονήματα τοῦ ἀνατολικοῦ κόσμου. Γνωστὰ τυγχάνουσιν ἰδίως τὰ ἀποτελέσματα τῆς οὕτως ὀνομασθείσης πέμπτης σταυροφορίας, ἣν κατήγαγον οἱ Βασιλεῖς τῆς δύσεως ἐπὶ τῷ ἀπῶ κατ' ἀρχὰς σκῶφ, ἀλλ' ἦτις ταχέως μετέβαλε χαρακτῆρα καταλιχάσα εἰς τὴν ἐπὶ πάσῃ προφάσει καὶ διὰ πάσης μηχανῆς ἐκπόρθησιν τοῦ Βυζαντίου. Οὕτω δὲ περιήλθεν εἰς χεῖρας αὐτῶν ἡ πρωτεύουσα τοῦ κόσμου τῇ 1. Ἀπριλίου 1204 καὶ ἡ Βυζαντινὴ Αὐτοκρατορία ἐπαυσεῖν ὑπάρχουσα. Ἐκ τῶν ἐρείπιων δὲ αὐτῆς καὶ τῶν λεησάνων τοῦ γένους αὐτῶν οἱ Ἕλληνες συνέστησαν τρία κεχωρισμένα Κράτη, ὧν δύο ἐν Μικρασίᾳ μετὰ τῆς Νικαίας καὶ Τραπεζοῦντος ἄς πρωτεύουσάν καὶ τοῦ τρίτου ἐν Ἡπείρῳ, ἐν ᾧ τὸ ὑπόλοιπον διῆρσαν οἱ Φράγκοι εἰς διάφορα κρατίδια, καὶ ἡγεμονίας κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἦσαν ἀνεξαρτήτους, ὑπὸ τὴν ἐπικυριαρχίαν τοῦ ἐν Κωνσταντοπόλει ἐκλεγέντος αὐτοκράτορος τῶν Λατίνων, συμφώνως πρὸς τὸ ἐν Εὐρώπῃ ἀκμαζόν τότε φεουδαλικὸν σύστημα. Οἱ ἐλευθερωταὶ μετεβλήθησαν οὕτω εἰς δυνάστας, πολυσημαντοὶ δὲ εἰσι διὰ τε τὸ παρελθόν καὶ τὸ παρὸν αἱ λέξεις δι' ὧν γνωστὸς Ῥώσος καθηγητῆς ἐχαρακτήρισεν οὐ πρὸ πολλοῦ τὴν ἐν λόγῳ ἀδεμιουργίαν. — «Υπῆρξε καιρὸς, ἀνεφώνησε, καδ' ὃν ἡ Δύσις ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῆς θρησκείας, ἐπεχείρησε σταυροφορίαν πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῶν χριστιανῶν, καὶ κατέληξεν εἰς καταστροφὴν αὐτοῦ τοῦ με-

γάλου Κράτους, ὅπερ ἐπὶ χίλια ἔτη ἐχρησίμωσεν ὡς προπύργιον τῆς λοιπῆς Εὐρώπης, συνέπηξαν δ' ἐκ τῶν συντριμμάτων αὐτοῦ οἱ σφετεριστὰὶ Δουκάτα καὶ Κομητείας, ἅτινα οὐ μόνον οὐδαμῶς ἀπέδωκαν τὴν ἐλευθερίαν εἰς τοὺς λαοὺς τῆς ἀνατολῆς, ἀλλὰ προσεδέθησαν εἰς τὸν ὑπάρχοντα ἤδη ζυγὸν καὶ τὸν φόρτον τοῦ Καθολικισμοῦ.» —

Πράγματι δὲ τὸ Βυζάντιον διετέλεσεν ἐπὶ 57 ἔτη ὑπὸ τὴν Ἐξουσίαν τῶν Λατίνων. Κατὰ ἰούλιον τοῦ 1261 μετ' ἐπανειλημμένας ἐπιτυχίας τῶν Ἑλλήνων, ὀρμημένων ἐκ τῆς ταχέως κρατυνθείσης αὐτοκρατορίας τῆς Νικαίας ἡ περιώνυμος πόλις ἐξέφυγεν αὐδῆς ἐκ τῶν χειρῶν τῶν ἐκνευρισθέντων Φράγκων, καὶ ἀνεκτήθη, ἡγουμένου Μιχαῆλ Γ' τοῦ Παλαιολόγου, ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, οἵτινες διετήρησαν αὐτὴν καὶ αὐδῆς περὶ τὰ 200 ἔτη. Ἐν τῷ μεταξύ ὅμως τούτῳ πολλοὶ ἐκ τῶν ἀπογόνων τῶν Σταυροφόρων διετηρήθησαν ἐφ' ἑκατόν χρόνον ἐν τῇ χερσονήσῳ τοῦ Αἴμου, καὶ ἰδίως πρὸς νότον αὐτῆς, ἐν ᾧ ἐν Βουλγαρίᾳ οὐ μόνον οὐδόλως κατίσχυσαν, ἀλλὰ καὶ ὑπέστησαν, ὡς γνωστὸν δεῖνῃ ἦσαν περὶ τὴν Ἀδριανουπόλιν κατὰ τὸ 1205, ἐπὶ τοῦ πρώτου λατίνου Αὐτοκράτορος, τοῦ ἀτυχοῦς Βαλδουίνου, ὅστις ἐκεῖ ἐξηραγίσθη, καὶ τοῦ Τζάρου τῶν Βουλγάρων Καλογιάννου. Ἄλλοιαν ἔσχε τύχην ἡ κύριος Ἑλλάς, ἦτις διετέλεσεν ὑπὸ τοὺς δυτικοὺς ἐπὶ δύο καὶ ἡμισυ αἰῶνας, χρονικὸν διάστημα μεγάλης σημασίας γνωστὸν ὑπὸ τὴν ἐπανυμίαν τῆς φραγκοκρατίας. Ἔσχε δὲ αὐτὴ καὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἐξανθήσεως αὐτῆς ποικίλας ἐπιπτώσεις περιπετείας, διότι κατὰ τὸ φεουδαλικὸν σύ-

στημα ἡ ἐξουσία διεσκορπίζετο εἰς πολυαρίθμους τοπικοὺς ἀρχοντας, ἐξαρτωμένους τοὺς μὲν ἐκ τῶν δέ, ἢ καὶ ἀπὸ τινος ἀνωτάτου Ἡγεμόνος. Μία ἐκ τῶν γνωστότερων καὶ σημαντικωτέρων ἐκ τῶν ἀθεντιῶν τούτων ὑπῆρξε τὸ οὕτως κληθέν «Δουκάτο» τῶν Ἀθηνῶν, ὅπερ ἐν τῇ γενομένῃ διανομῇ ἐδόθη εἰς ἐπίσημον ἀρχηγὸν τῶν Σταυροφόρων, τὸν ἐκ Βουργουνδίας Ὀθωνα Λαρόσσην, περιήλθε δὲ ταχέως εἰς τόσῃν ἀκμῆν, ὥστε εἰς τῶν συγχρόνων χρονογράφων, ἐξεικονίζων τὴν λαμπρότητα τῆς Ἀθηναϊκῆς αὐτῆς, λέγει μεταξὺ ἄλλων ὅτι ὁ Δοῦξ ἦ μέγας κύριος τῶν Ἀθηνῶν ἦν εἰς τῶν περιφαιεστέρων Ἀθεντιῶν τῆς Εὐρώπης, τῶν μὴ φερόντων Αὐτοκρατορικὸν διάδημα. Ὁ δὲ Γίββων¹ ἐπιφέρει περὶ τοῦ αὐτοῦ θέματος τὰ ἑξῆς. — «Μετὰ λήθαργον αἰώνιον ἡ αἰφνιδία ἐμφάνισις τῶν Λατίνων ἀφύπνισε τοὺς Ἕλληνας, ἵνα ὑποβάλῃ αὐτοὺς εἰς νέας δοκιμασίας καὶ συμφοράς. Κατὰ τὸ διάστημα τῶν 250 ἐτῶν, τὸ διαρρεῦσαν μεταξὺ τῶν δύο ἀλώσεων, πολυαρίθμοι τυραννίσκοι ἠγωνίσαντο πεισματωδῶς πρὸς ἀλλήλους περὶ τοῦ διαμελισμοῦ τῆς Ἱερᾶς ἐκείνης χώρας.»

Ὅπως πῶτ' ἂν ἦ, τὴν δυναστείαν τῶν Λαρόσων, ἦτις ὑπῆρξε ὀχρετικῆς ἐνεργετικῆς καὶ πατρικῆς ἀντικατέστησε μετ' ὀλίγων ἡ τῶν Βρυννίων, συνεπεία τοῦ γάμου ὃν συνῆψεν ἡ χήρα τοῦ τελευταίου Λαρόσου Ἐλένη μετὰ τοῦ Οὐγῶνος Βρυννίου, ἐνός τῶν ἐν Ἑλλάδι φράγκων Μεγιστάνων. Ὁ ἐκ τοῦ γάμου τούτου γεννηθεὶς υἱὸς Οὐάλτερος Βρυννίου, μεγαλεπήβολος τυγχάνων καὶ ῥιψοκίνδυνος, διεδέχθη τὸν πατέρα ἐν τῷ Δουκάτῳ τῶν Ἀθηνῶν, ὅπερ ἐνίσχυσε καὶ ἀνύψωσεν ἐτι μᾶλλον, ἀλλ' ἐπὶ τέλους ἀπάλεσε, φονεῦσαι καὶ ὁ ἴδιος ἐν αἰματηρᾷ μάχῃ παρὰ τὴν Καπαίδα λίμνην καὶ τὸν ποταμὸν Κηρισσὸν (1310), καθύσον περιήλθεν εἰς ἐρίδα πρὸς τὴν περιβόητον ἑταιρίαν τῶν Καταλανῶν, καίτοι κατ' ἀρχὰς τὰ αἰμόβορα ταῦτα στίφη εἶχον ὑπηρετήσει αὐτὸν ἐπὶ μισθῷ κατὰ τὰς πρώτας αὐτοῦ εὐτυχεῖς στρατείας.

Ἡ ἑταιρία τῶν Καταλανῶν! φεῖ, οἷους ὑπομνήσκει καὶ αὐτὴ καιρὸς ἐν τῇ χερσονήσῳ τοῦ Αἴμου, ἦτις τοσαύτας ἐπὶ μακροῦς αἰῶνας ὑπέστη καταστροφάς. Ἴσπανοὶ γνωστοὶ ὑπὸ τὸ ὄνομα Καταλανοὶ, Ἀλμογάρροι καὶ Ἀραγώνιοι, οἱ τὴν ἑταιρίαν ἀποτελοῦντες ἄνδρες, ἄλκιμοὶ μὲν, ἀλλ' ἄμοιοι καὶ ἀπίδασοι, ἐπεραιώθησαν κατ' ἀρχὰς (1202) εἰς τὴν Σικελίαν, πρὸς βοήθειαν ἐγγχωρίου τινὸς ἀρχόντος, καὶ ἀκολούθως κληθέντες ὑπὸ τοῦ δεινῶς πιεζομένου Αὐτοκράτορος Ἀνδρονίκου τοῦ Β' ἦλθον εἰς Βυζάντιον, ἐξακισχίλιοι τὸν ἀριθμὸν ἐπὶ 36 πλοίων καὶ παρέσχον ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Ἀτρομήτου αὐτῶν Ἡγέτου σπουδαίας υπηρεσίας, ἀλλὰ ταχέως ἐξεδηλώθη ἡ ἐμφυτος αὐτῶν ἀγριότης, καὶ τὰς νίκας αὐτῶν διεδέχθησαν πανταχοῦ ἡ καταστροφή, ἡ λεηλασία, ἡ ἐρήμωσις, καὶ ἡ παραβίασις παντὸς γένους καὶ ἡλικίας. Ἐπιστρέψαντες ἐκ τῆς Μικρασίας, διέτρεξαν ἐπὶ μακρὰ ἔτη τὴν Θράκην, τὴν Θεσσαλίαν καὶ τὴν Χαλκιδικήν, ποικίλας συνάπτοντες συμμαχίας, ἀλλὰ συνάμα εἰς πᾶσαν ἐκτρεπόμενοι ἀκολασίαν, οὕτως ὥστε κατέλιπον ἀνεξίτηλα τὰ ἴχνη τῶν ἀπεριγράπτων αὐτῶν καταστροφῶν καὶ δηλώσεων. Καὶ ἀληθῆς μὲν ὅτι εἰς οὐδεμίαν ἦλθον τότε ἀμεσον συνά-

φειαν μετὰ τῶν Βουλγάρων, καίτοι ὁ Τζάρος αὐτῶν Σβετοσλάβος (1295—1322) ἐπέζητησε πρὸς στιγμὴν τὴν ἀρωγὴν αὐτῶν κατὰ τοῦ Βυζαντίου, τοῦδ' ὅπερ ἀπέτυχεν, ἀλλ' αἱ ὑπ' αὐτῶν διαπραχθεῖσαι ἀδεμιουργίαι καὶ ὠρπαγαὶ ἐνεποίησαν καὶ εἰς τοὺς ἡμετέρους λαοὺς τοιαύτην ἐντύπωσιν, ὥστε μέχρι τοῦ νῦν εἰς πολλὰ τῆς Βουλγαρίας μέρη, ὅπως ὑβρίσωσι τινα ὡς ἀνδραπὸν ἀγρίας καὶ ληστρικῆς φύσεως, ἀποκαλοῦσιν αὐτὸν Καταλανόν. Ταῦτα δ' ἐπαρκῶς ἐξηγοῦσι διὰ τὸ «Ἑλληνιστορικὸς Παπαρηγόπουλος, περαινῶν τὴν περιγραφήν τῶν ἐν λόγῳ δηλώσεων, ἐπιφέρει τὰ ἑξῆς. — «Τοιαῦτα ὀπῆρξαν αἱ κακοῦργίαι τῶν ξένων τούτων ἀνὰ πᾶσας τὰς ἀνηκούσας εἰσεῖ εἰς τὸ Βυζαντινὸν Κράτος χώρας. Κατηγοροῦσιν ἡμῶν συνήθως ὅτι ἐν ᾧ οἱ λαοὶ τῆς δύσεως ἦσαν φυσικοὶ ἡμῶν σύμμαχοι, ἡμεῖς, παρορῶντες ἐτέροις ἀντιπάλους, κατ' αὐτῶν παρετάξαμεν τὰς δυνάμεις ἡμῶν. Πολλάκις ἀπεδείξαμεν τὸ ἀβάσιμον τῆς κατηγορίας ταύτης, ὅπερ ἐν τούτοις ἀναμφηρίστως πρόκειται καὶ ἐκ τῶν ἑξῆς. Τὸ στίφος τῶν Καταλανῶν συνίστατο ἐκ μαχητῶν τῆς δύσεως, καὶ βεβαίως μὲν ἔσφαλεν ὁ Ἀνδρόνικος ἐπικαλεσθεὶς τὴν βοήθειαν αὐτῶν, ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου, καίτοι ἐξεπλήρωσε πᾶσας τὰς πρὸς αὐτοὺς ὑποχρεώσεις, καίτοι προήγαγε τοὺς ἀρχηγούς αὐτῶν εἰς τὰ ὑψηλὰ τῶν ἀξιαμάτων, ἀφ' οὐ κατὰ τὰ δύο πρῶτα ἔτη παρέσχεν τινὰς ὑπηρεσίας, πάντα τὸν λοιπὸν χρόνον διήλθον δηοῦντες καὶ δεκατιζόντες τοὺς χριστιανούς ἐν τε τῇ Μικρασίᾳ καὶ ταῖς παρακειμέναις νήσοις, μεθ' ὃ ἐφ' ὅλην πάλιν τριετίαν διεκρίθησαν ἐν Θράκῃ καὶ Μακεδονίᾳ διὰ τῶν σφαγῶν, ληστειῶν καὶ ποικίλων αὐτῶν ἐρημώσεων.»

Θῶμα τοιοῦτων συμμάχων, ἢ μᾶλλον τυχοδιωκτῶν, ἔπεσε καὶ ὁ Βρυννίου, ὁ ἔσχατος φράγκος Δοῦξ τῶν Ἀθηνῶν, περιήλθε δὲ τότε τὸ Δουκάτον εἰς τὴν κυριαρχίαν αὐτῶν τῶν Καταλανῶν ἐπὶ 75 ἔτη, ὅποτε, ἡττηθέντων καὶ τούτων ὑπὸ τῶν Ἰταλῶν Ἀκαγιόλων (1385) ἐκυριάρχησεν ἡ ἐκ Φλωρεντίας αὐτῆς δυναστεία ἐπὶ 70 πάλιν ἔτη μέχρι τῆς ὀριστικῆς κατακτῆσεως (1456).

Η'.

Τὰς συντόμους ἱστορικὰς ταύτας πληροφορίας περὶ τοῦ Δουκάτου τῶν Ἀθηνῶν ἐδεωρήσαμεν ἀναγκαίως πρὸς εὐχερεστέραν κατανόησιν τοῦ στεφανωθέντος δράματος. Τὸ δράμα τοῦτο, ἱστορικὸν κατὰ τὴν σημερινὴν τῆς λέξεως σημασίαν, ἐξυφάνθη πράγματι ἐκ λίαν ἐνδιαφερόντων γεγονότων, μετ' ἐμβριθείας μελετηθέντων καὶ κατὰ τὰ ἔτη 1310—1311 ἐπισυμβάντων. Ἐξακουμένου δ' ἐνός μόνου προσώπου τοῦ Λασκάρεως πάντα τὰ λοιπὰ ἔζησαν κατὰ τὴν ἐν λόγῳ ἐποχὴν, δράσαντα καὶ ποικίλας ὑποστάνατα περιπετείας, τὰς ἐν τῷ δράματι συμφώνως πρὸς τὸ πνεῦμα τῶν χρόνων ἐκείνων περιγραφόμενας, ἐν ᾧ ἀπ' ἐναντίας ὁ Λασκάρις, ὁ καὶ πρωταγωνιστῆς, τυγχάνει πρόσωπον ἰδανικόν, ἐπινοηθέν καὶ τεχνηέντως διαγραφέν ὑπὸ τοῦ δραματοῦργου ἢ ἀντιπροσωπεύση τὸ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐπικρατήσαν πνεῦμα τῆς κρυφίας ἢ φανεράς δυσαρρεσκείας τοῦ ὑποταγέντος ἰθαγενεῶς στοιχείου κατὰ τῆς ξένης φραγκικῆς κυριαρχίας, τῆς Ἑλληνικῆς δηλονότι ὀρθο-

¹ Παπαρηγόπουλος, Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους, τόμ. Ε', σ. 196.

¹ Γίββων, Κεφ. 62.

δόξου ανατολής κατά της φραγκοκαθολικής δύσεως. Εμπνεόμενος υπό αληθοῦς ἔρωτος πρὸς σπουδὴν τῆς ἐν λόγῳ ἐποχῆς ὁ ποιητὴς ἔσχεν ὡς κύριον θέμα τὴν διὰ ζωντῶν χρωμάτων ἀπεικόνισιν τῶν χρόνων, καθ' οὓς ὁ φραγκικὸς πολιτισμὸς ἐπεκράτει μὲν κατὰ τὸ φαινόμενον, ἀλλ' ὑπεσκάπτετο διαρκῶς ὑπὸ τοῦ ἐγχωρίου πνεύματος, ὅπερ, ὡς σπινθὴρ ὑπὸ τῆν τέφραν, ἠπείλει ἀνά πάσαν στιγμήν φοβεράν ἐκρήξιν. Καὶ περὶ μὲν τῆς πλήρους ἐπιτυχίας ἐν τῇ προθέσει ταύτῃ ἀπεφάνθησαν ἤδη οἱ Ἑλληνοδίκαι, ὥστε περιττὸν ἀποβαίνει πᾶς περαιτέρω λόγος, ἀλλ' ἀπομένει τὸ ζήτημα ἐὰν ὁ ποιητὴς ἐσεβάσθη ἐπαρκῶς τῆς Ἱστορίας, ἐὰν μὴ παρέβη τυχὸν τὰς γενικὰς παραδεδομένας χρονολογίας τῶν κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἠθικῶν καὶ ὕλικῶν συγκρούσεων, ἐὰν παρέστησε πᾶν τὰ ἐπὶ τῆς σκηπῆς δράντα πρόσωπα καὶ τὰς ἀμοιβαίας αὐτῶν σχέσεις ἐν ἀρμονίᾳ πρὸς τε τὸν χρόνον καὶ τὸν τόπον. Καὶ τῆς ἀπόψεως ταύτης ἤματι ἐν τούτοις ἀκροδιγῶς ἐν ὀνόματι τῶν Κριτῶν ὁ εἰσηγητὴς τοῦ ἀγῶνος, δηλώσας ὅτι ἡ Ἐπιτροπὴ οὐδαμῶς εὖρε κατακριτέας καὶ ὑπερβολικὰς παραβάσεις τῆς ἱστορικῆς ἀληθείας, καὶ περιορισθεὶς ἄλλως εἰς τὴν τοῦ δράματος κρίσιν, ἀνευ περαιτέρω ἀναπτύξεως τοῦ θέματος κατὰ πόσον ἐπιτρέπεται εἰς τὸν δραματούργον πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ τοιαύτη, ὡς ἐλαφρὰ τοῦ γεγονότος παραγωγή. Οὕτω κριθεὶς τὸ δράμα ἀνεκρηύθη πρῶτον ἐν τοῖς πρώτοις καὶ ὁ στέφανος τῆς δάφνης ἀπενεμήθη εἰς τὴν «Δουκισσαν» ἐκεῖ ἀκριβῶς ὅπου ἐλαρπεν αὐτὴ ἐν τῷ μέσῳ τῆς λαμπρᾶς αὐτῆς αὐλῆς. Ὡς δ' ἐκ τῶν ἀνωτέρω δὴλον ἠρῆσσε μὲν τὸ ἐν λόγῳ ἐξοχὸν ἔργον καὶ εἶδε τὸ φῶς ἐν τῇ πρωτευούσῃ τῆς Βουλγαρίας, ἀνευφημήθη δ' ἐν Ἀθήναις παρὰ τοὺς πρόποδας τῆς περιδόξου ἀνά πᾶσαν τὴν ὑψηλὴν ἀκροπόλεως, ἐγγὺς τῶν εἰσέτι ὀρθίων μεγαλοπρεπῶν στηλῶν ἐκ τοῦ ἁγίου τοῦ πατρὸς «ἀνδρῶν τε θεῶν τε» Ὀλυμπίου Διὸς καὶ τέλος οὐ μακρὰν τοῦ κλασικοῦ Ἰλισσοῦ, παρ' ὃν ὁ Σωκράτης μετηρσιῶν διὰ τῶν πνευματεμφορῶν αὐτοῦ διαλέξων τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ εἰς τὸν εἰδανικὸν κόσμον τοῦ ἠραίου καὶ τοῦ ἀγαθοῦ. Ὁ ἐστερμένος ποιητὴς, προαλειφόμενος εἰς τὸν παρὰ τὰς ὀχθὰς τοῦ Σαρανικοῦ κόλπου ἐν τῇ περιπέτῃ ἐκείνῃ μικρᾷ πεδιάδι Ὀλυμπιακῶν θριάμβων, ἀνάπνεε τὸν βουλγαρικὸν ἀέρα τοῦ ἠψηρεφούς Σωκράτου ἐν τῇ στοργικῇ τῆς Σοφίας ὀροπεδίῳ. Ἐκ τοῦ γηραίου Αἰμοῦ καὶ τῶν ὀχθῶν τοῦ Οἰσκου (Isker) οἱ λογιῶται αὐτοῦ ἐπέτρω ὑπὲρ τὸν Ὀρβηλὸν, τὸν Ὀλυμπον καὶ τὸν Πίνδον μέχρι τῶν κορυφῶν τοῦ Παρνασσοῦ, τοῦ ἐνδιατήματος τούτου τῶν Μουσῶν καὶ μέχρι τῶν ὀχθῶν τοῦ Κηφισοῦ ἐνθα πίπτει, τραφεὶς ἐν τῷ ἀγῶνι ὑπὲρ τῆς Ἐλευθερίας τοῦ ἔθνους αὐτοῦ, καὶ ὁ ἦρωας τοῦ δράματος, ἵνα μετ' ὀλίγον ἐκπνεύσῃ, εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς θερμῆς λατρευομένης, πιστὸς μέχρις ἐσχάτης πνοῆς εἰς τὸν ἔρωτα, ἀλλὰ καὶ τρέφων ἀκράδαντον πεποιθήσιν περὶ τῆς μελλούσης ἀναστάσεως τῆς πατρίδος.

Φρονούμεν ἀδιστακτικῶς ὅτι, πλὴν τοῦ ἐνδιαφέροντος τοῦ δράματος, τὰ ἀνωτέρω ἀρκουσι πληρέστατα ὅπως διεγείρωσι τὴν περιέργειαν ἡμῶν, καὶ προτρέψωσιν ἡμᾶς εἰς ἐνδυνάμειον μελέτην τοῦ ἔργου διαπρεπῶς διπλωμάτου καὶ φιλολόγου, ζῶντος ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν μεταξὺ ἡμῶν. Πράγματι τοιαύτη τις περιέργεια σφοδρῶς

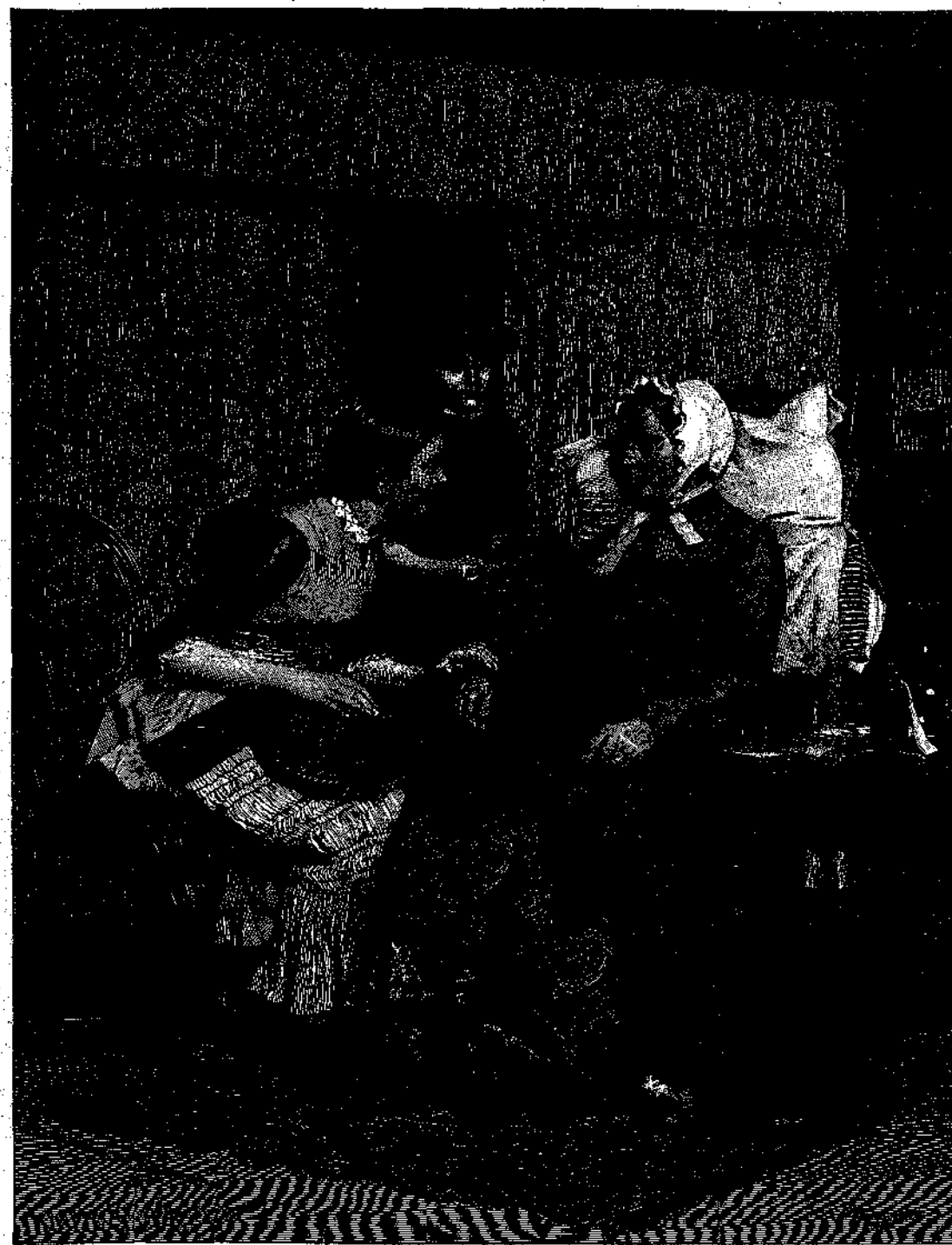
ἤδη ἐξεδηλώθη καὶ πρὸς ἱκανοποίησιν αὐτῆς ἔπειτα ὡς συντομος μὲν, ἀλλὰ κατὰ τὸ ἐφικτὸν πλήρης ἀνάλυσις τοῦ ποιήματος, ὅπερ τυγχάνει γεγραμμένον εἰς λαμπροὺς ῥέοντας ἱάμβους καὶ εἰς τὴν καθαρὰν νεοελληνικὴν γλῶσσαν, ἐφ' ἣ διεκρίθη ὁ συγγραφεὺς ἐκ τῶν πρώτων ἀρχῶν τοῦ φιλολογικοῦ αὐτοῦ σταδίου.¹ Ἡ ἀνάλυσις αὕτη κέκτηται, ἐὰν μὴ ἄλλο, τοῦτο κἂν τὸ προνόμιον ὅτι δημοσιεύεται πρώτη καὶ παρέχει πιστὴν ἰδέαν τοῦ περικαλλοῦς συνθέματος, οὐ ἀναβάλλεται πρὸς τὸ παρὸν ἢ ἐν τῷ πρωτοτύπῳ δημοσίευσιν. Τὴν ἀγαθὴν ταύτην τύχην διὰ τὸ ἡμέτερον περιοδικὸν ὀφείλει ὁ συγγραφεὺς τῆς παρούσης πραγματείας εἰς τὴν ἄκραν εὐγένειαν τοῦ ποιητοῦ, ἐπαφέντος ἐφ' ἱκανὸν χρόνον εἰς χεῖρας αὐτοῦ τὸ χειρόγραφον. Καίτοι δὲ ἄγνωστον ἐὰν πέρωται ἵνα τὰ ὄμματα τοῦ Ὀλυμπιακοῦ διατρέξωσι ποτὲ τὰς γραμμάς ταύτας, ἐκφράζομεν αὐτῷ θερμὴν εὐγνωμοσύνην διὰ τὴν χάριν ταύτην δι' ἧς ἐτίμησε τὸν ἡμέτερον φιλολογικὸν Σύλλογον.

Θ.

Ἡ «Δουκισσα τῶν Ἀθηνῶν» διαμερίζεται εἰς πέντε πράξεις, ἢ μέρη κατὰ τὴν ἀρχαιοπρεπῆ τοῦ συγγραφέως ἐκφρασίαν, πρωταγωνιστοῦσι δ' ἐν αὐτῇ τὰ ἐξῆς πρόσωπα. Οὐάλτερος Α'. Βρυέννιος, Δουξ Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας, Μαρτίλδη, χήρα τοῦ Γουϊδανος Β'. Λαρόσου, ἀδελφοῦ ἐκ μητρὸς καὶ προκατόχου τοῦ Βρυενίου, θυγάτηρ δὲ τοῦ Σεβαστοκράτορος Μεγαλοβλαχίας Ἰωάννου Α'. Ἀγγέλου, Ἄννα, πριγκίπισσα τῆς Ἀντιοχείας, σύζυγος τοῦ Σαντομέρ καὶ θυγάτηρ τοῦ Βασιλεῦς Στ'. πριγκίπος Ἀντιοχείας καὶ Τριπόλεως, Θάμαρ, Κόμισσα τῶν Σαλώνων, Νικόλαος Γ'. Σαντομέρ Δυναστὴς τῶν Θηβῶν καὶ Πρωτοστράτηγος τοῦ Μαυρέως, Παλαβιτζίνης, Μαρκήσιος τῆς Βοδενίτζης, Θωμάς Γ. Στρομογκούρ, Κόμισ τῶν Σαλώνων, Βονιφάτιος ὁ Οὐκρωναῖος, Βαρόνος τῆς Εὐβοίας, καὶ ἄλλοι Βαρόνοι, ὡς ὁ Σανούτος, Ζαχαρίας κτλ., Μιχαὴλ Λάσκαρις, ἐπατριδῆς Ἀθηναῖος, Λέων Φιλανθρωπινός καὶ Ἅγιος Στρατηγόπουλος, Διευθυντὴς τῶν ἐν Θήβαις περιωνύμων μεταζουργειῶν ἀνηκόντων εἰς τὸν Λάσκαριν, Φάλκων Φιλαρέτ, μέγας Μάγιστρος τῆς Ῥόδου, Γάλλοι καὶ Ἰταλοὶ Μεγιστάνες, Καθολικοὶ Ἐπίσκοποι καὶ Ἱερεῖς, ἱππῶται, δέσποιναι τῆς Δουκικῆς Αὐλῆς, κάτοικοι τῶν Ἀθηνῶν καὶ Θηβῶν κτλ. Ἡ σκηπὴ ὑπόκειται εἰς Ἀθήνας καὶ Θήβας κατὰ τὸ 1311 μ. Χ.

Τὸ Δουκικὸν τῶν Ἀθηνῶν στέμμα ἔφερε κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους ὁ Οὐάλτερος Βρυέννιος, ἀνὴρ ἐν τῷ ἀνδρὶ τῆς ἡλικίας διατελῶν, φιλόδοξος καὶ μεγαλεπήβολος νέας σχεδιάζων κατακτήσεις καὶ ὀνειρευόμενος τὴν ἀνάκτησιν τοῦ ἀπολεσθέντος μεγαλείου, τὴν ἀναστήλωσιν τῆς φραγκοκρατίας ἐφ' ἀπάσης τῆς Ἀνατολῆς. Πράγματι δὲ τὸ Δουκάτον εἶχε βαδμηδὸν ἀποβῆ ἐν τῶν ἀνθηροτέρων κατὰ τὰς Ἑλληνικὰς χώρας, οὕτως ὥστε ἤρχεν ὁ Βρυέννιος, πλὴν τῶν ἀρχικῶν αὐτοῦ κτήσεων, καὶ συμπάσης τῆς Πελοποννήσου, τῆς Εὐβοίας

¹ Ὁ εἰσηγητὴς τῆς κρίσεως ἀναγνωρίζει τὴν σπανίαν καλλιπῆ τῆς γλώσσης, παρατηρῶν ὅτι ἀπῆντησεν οὐκ ἴστων μικρὰς τινας ἀσυνεπείας. Ἀντιπαρατηροῦμεν ὅτι ἀσυγκρίτως πλεονασ ἀσυνεπείας ἀπαντᾷ εἰς ἐν αὐτῇ τῇ ἐκδόσει, συμμεριζόμενοι ἄλλως τὴν γνώμην τοῦ Βιρνούφ, καθ' ἣν ἀρμόδιοι πρὸς ἀμφισβήτησιν τοῦ γλωσσικοῦ ζητήματος εἰσι μόνον οἱ Ἕλληνας.

Ἡ ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ ΠΑΡΑ ΤΗΙ ΑΣΘΕΝΕΙ ΘΕΙΑΙ.

Εἰκὼν ὑπὸ F. Vermehren.

και μεγάλου μέρους της Θεσσαλίας, έχων υπό τας διαταγὰς αὐτοῦ πολυαριθμούς ἐπιχωρίους ἄρχοντας και ὑποτελεῖς. Ἀλλὰ δυστυχῶς ὁ λαμπρὸς οὗτος αὐθέντης οὐδόλως ἐτύγχανε και τῶν λαῶν πατρί, ὡς οἱ προκατοχοὶ αὐτοῦ, ὅφ' οὗς, πλὴν τῆς στρατιωτικῆς αἰγλης, και τὸ ὑπῆκοον διετέλει εὐδαίμον και ἡ ὄλη κατάστασις ἀνθηρὰ. Ἐπ' αὐτοῦ ἀπ' ἐναντίας, ἀποδυομένου ἀπαύστως εἰς νέας στρατείας και μελετῶντος αὐτοῦ τοῦ Βυζαντίου τὴν ἀνάκτησιν, ὁ σκώληξ τῆς κοινῆς ἀγανακτικῆς ὑπέβασκε και ἡμέρα τῆ ἡμέρα ἐπληθύνοντο τὰ πράσινα μετὰ τῶν ἀπαραιτήτων φόρων πρὸς πραγματοποίησιν τῶν φαντασιοληξιών τοῦ Βρυεννίου. Καὶ τοῦτο οὐχὶ ἀνευ λόγου, διότι τὰς εἰρηνικὰς ἀσχολίας τῶν κατοίκων διετάρασσον ἀπαύστως οἱ θόρυβοι παιάνες και τὴν νέως δαφνιῆ εὐημερίαν διεδεχτο ταχέως ἡ εἰδεχθῆς πενία, τὰς εὐλογίας δηλοῦντι τοῦ Ὑψίστου μάλιστα τῆς τυραννίας.

Ἀλλ' οὐδὲ ἤρκει ταῦτα μόνον καθόσον εἶχε και τὸ Δουκάτον τῶν Ἀθηνῶν, ὡς πολλακίς τὰ λαμπρότερα

και κατ' ἐπιφάνειαν εὐδαιμονέστερα Κράτη, και ἄλλας τινὰς ἐσωτερικὰς και δὴ οικιακὰς ἀφορμὰς σπουδαίας μερίμνης. Εἰς τὴν Αὐλὴν ἔζη ἡ πρώτη Δούκισσα Ματθίλδη, νέα και ὡραία χήρα τοῦ Γουίδωνος Λαρόσσου, ἀδελφοῦ και προκατόχου τοῦ Βρυεννίου, ἀλλ' ἔζη βίον μεστὸν θλίψεων και φροντίδων. Ὁ Βρυένιος ἔνεκα πολιτικῶν λόγων ἐμελέτα γάμον μετὰ αὐτῆς και τοῦ Γραῦνα, ἀδελφοῦ τοῦ Βασιλέως τῆς Νεαπόλεως, Ῥοβέρτου και συγγενοῦς τοῦ Αὐτοκράτορος τῶν Φράγκων, μετήρχετο δὲ πᾶσαν μηχανὴν, ὅπως ἀποσπάσῃ τὴν συγκατάθεσιν αὐτῆς εἰς δεσμὸν, μισητὸν διὰ λόγους κατωτέρω ἀναπτυχθησομένου. Ἀφ' ἐτέρου ἡ μήτηρ τοῦ Βρυεννίου Ἐλένη, τὸ τε γένος και τὸ φρόνημα Ἑλληνίς, ἐθλίβετο μὲν ἐπὶ τῆ καταστάσει ταύτῃ, ἀλλ' εἰς μάτην ἐπεδιώκε τὴν περιστολὴν τῶν βίαιοπραγίων τοῦ ἀκαθέκτου υἱοῦ· ὁ Δουξ ἐσέβετο μὲν τὴν μητέρα, ἀλλ' ἔβουε τὰ ὄρα εἰς τὴν φωνὴν τῆς φρονήσεως. Ἐν τῷ μέσῳ τῶν περισπασμῶν τούτων τίθεται τοῦ δράματος ἡ ἀρχή. (Ἐπεται τὸ τέλος).

Ο ΤΑΦΟΣ ΤΟΥ ΜΕΝΕΛΑΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΛΕΝΗΣ.

ΤΑ μεγάλα πρόσωπα ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ οὐχὶ μόνον ζῶντα ἀπολαύουσιν ὑπερανθρώπων τιμῶν, ἀλλὰ και μετὰ θάνατον· ἐξακολουθοῦσι γινόμενα ἀντικείμενον και φιλολογικὸν και καλλιτεχνικὸν τοῖς μεταγεννομένοις. Ἐπρεπεν ἡ ὡραιότερα τῶν ἐπιγείων γυναικῶν, ὁ τιμωτέρως τῶν συζύγων νὰ ἀφεδῶσιν ἀμνημόνευτοί, ἐκείνη ἡμερὴ ἐγένετο ἡ παράσιτος τῆς ὡραιότερας ὀμηρικῆς ἐποποιίας, ἐκείνος οὐτινος ἡ ἀνδρεία και τὸ κάλλος προεκάλεσαν τὴν προτίμησιν τῆς δυσκόλου πρὸς ἐκλογὴν συζύγου Ἐλένης; αὐτοὶ οἵτινες και ζῶντες συνετάραξαν ὀλόκληρον τὴν Ἑλλάδα και ἄπλισαν μυριάδας στόλους ὑπὲρ τοῦ καταπατωμένου δικαίου τῶν Ἑλλήνων, ἐδειξαν δ' ὅτι οἱ Ἕλληνες γνῶρίζουσι νὰ ὑπεράσπιζονται τὰ ἑαυτῶν ἀπαρμειωτὰ δικαιώματα; Οὐχί, οἱ συμπολίται αὐτῶν οἱ Σπαρτιάται ἐτίμησαν θανόντας θείας τιμαῖς και ἀνῆγειραν ἐπὶ εὐσυννοπιότητου λόφου οὐ μακρὰν τοῦ ἱστορικοῦ Εὐράτου κενόταφον περικαλλῆς και μόνιμον, μνημεῖον τῆς πρὸς τοὺς θανόντας αἰδίου αὐτῶν εὐγνωμοσύνης και δεῖγμα εἰς αἰετὴς αὐτῶν πρὸς ἐκείνους εὐσεβείας. Ἐκεῖ ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὀχθῆς τοῦ ζειδιάρου τῆς Λακωνικῆς ποταμοῦ τοῦ δινήεντος Εὐράτου ἐν τῷ δήμῳ Θεραπῶν και ἀπέναντι ἀκριβῶς τῆς Σπάρτης ἐπὶ λόφου ὡς ἐσυνήθιζον οἱ ἀρχαῖοι· ὁπόθεν ἡ θεὰ ἐπὶ τοῦ ἀχανοῦς λακωνικοῦ πεδίου και τῶν ἐπαργύρων ὑδάτων τοῦ ποταμοῦ τοῦ σιλιπνὰ μαρμαίροντος Εὐράτου εἶνε οὕτως μαγευτικὴ ἀνήγειρον οἱ Σπαρτιάται περικαλλῆς οἰκοδόμημα ὑπὸ μὲν τοῦ Ἡροδότου· ἱερὸν τῆς Ἐλένης καλούμενον, ὑπὸ δὲ τοῦ Πausανίου ναός.¹

¹ Ὑψους σχεδὸν 275 μέτρων ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης.

² Βιβλ. VI, 61 «τὸ δ' (ἱερὸν τῆς Ἐλένης) ἐστὶ ἐν τῇ Θεραπῆν καλεσμένην ὑπερθε τοῦ Φοιβηίου ἱεροῦ.»

³ Βιβλ. III, 19, 9. Θεραπῆν δὲ ὄνομα μὲν τῷ χωρίῳ γέγονεν ἀπὸ τῆς Δέλεος θυγατρὸς Μενελάου δ' ἐστὶν ἐν αὐτῷ ναὸς και Μενελάου και Ἐλένης ἐνταῦθα ταφῆναι λέγουσι.

ὑπὸ τοῦ Πολυβίου Μενελαίου.² Τὸ μνημεῖον τοῦτο μέχρι οὐ πρὸ πολλῶν ἐτῶν ἦν ἀγνωστον τοῖς ἀρχαιολογοῦσιν, οἵτινες μέχρι τῶν προπόδων τοῦ λόφου μεταβαίνοντες και πευδόμενοι τῇ μαρτυρίᾳ τοῦ Τίτου Λιβίου³ ἀπῆρχοντο ἀπρακτοὶ δυσανασχετοῦντες ἐπὶ τῇ μὴ ἀνευρέσει αὐτοῦ και τῇ ψευδεῖ μαρτυρίᾳ τοῦ Λιβίου.⁴ Ὅτε ὁ γερμανὸς καθηγητῆς Ludwig Ross ἐπισκεψάμενος κατὰ τὸν χειμῶνα τοῦ 1833/34 τὴν Σπάρτην ὡς ἔφορος τῶν κατὰ τὴν Πελοπόννησον ἀρχαιοτήτων τότε, ἐξέδραμε μέχρι τοῦ δήμου Θεραπῶν και περιηγηθεὶς καθ' ὅλας τὰς διαστάσεις τὸ Μενελαῖον ὄρος μέχρι τῆς κορυφῆς αὐτοῦ παριδὼν τὴν τοῦ Τίτου Λιβίου μαρτυρίαν, ἀνέσκαψεν ἐπὶ τριήμερον ἐπ' αὐτοῦ και ἀνεκάλυψε μέρος μόνον τοῦ μνημεῖου. Δυστυχῶς ὁμως διέκοψε τὰς ἀνασκαφὰς ἐλλείψει χρημάτων, ὡς λίαν ἀφελῶς αὐτὸς οὗτος ὁμολογεῖ.⁴ Βραδύτερον και ἕτερα τὶς μικρὰ ἀνασκαφῆ ἐγένετο, ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ Βασιλέως και τῆς Βασιλισσῆς τῆς Ἑλλάδος Ὁδωνος και Ἀμαλίας, ἡμερῆς ἐπὶ διῶρον μόνον παραταθεῖσα ἐξέβαλεν εἰς φῶς πληθὺν μικρῶν μολυβδίνων εἰδωλίων. —

Ἐκτοτε παρήλθον 56 ἔτη και πᾶσα ἀνασκαφῆ ἐπὶ τοῦ Μενελαίου ἐπαύσατο, ὅτε ἀποστάσεις ὑπὸ τοῦ Ὑπου-

¹ Βιβλ. III, 18, 3. «... ἐπέβαλε τοῖς κατασκευοῦ τῆς πόλεως λόγοις και παρῆναι δεξιὸν ἔχων τὸ Μενελαῖον.» — Στέφανος ὁ Βυζαντινὸς ἐν τῷ περὶ πόλεων συγγράμματι αὐτοῦ ἐν λέξει Μενελάου λέγει «Ἐστὶ δὲ και χωρίον Σπάρτης Μενελαῖον τὸ ἐθνικὸν Μενελαῖος κατὰ τὸ Κοσιάζον Κοσιαιὸς κτλ.» τοῦ χωρίου δὲ τούτου και ὁ ἀνω βῆθεις Πολύβιος ἐν Βιβλ. V, 18, 21 και 22 λέγει «Συμβαίνει τοῖς βουνοῖς, ἐφ' ἃν τὸ Μενελαῖον ἐστὶ πέραν μὲν εἶναι τοῦ ποταμοῦ, κείσθαι δὲ τῆς πόλεως κατὰ χερσιν ἀνατολάς, ὄντας πρᾶξις και δυσβάτους, και διαφερόντως ὑψηλοῦς κτλ.» Ὅστε ἐκ τῶν δύο τούτων μαρτυριῶν φαίνεται ὅτι πρὸς τὸ ὄρος Μενελαῖον και τὸ κενόταφον ὑπῆρχε και πόλις μόνιμος.

² Βιβλ. 34, 28 «... sub ipsas Menelaii montis radices.»

³ Ἐν τούτοις μνημονεύομεν τοῦ Γάλλου Vietty ὅστις διέκοψεν κατὰ τὸ 1833 τὸ Μενελαῖον ὄρος και δὲν εὗρεν οὐδὲν τῶν ὑπὸ τοῦ Πausανίου ἀναφερομένων.

⁴ Ross. Archaeologische Aufsätze. Leipzig 1861 S. 343.

γείου τῆς Παιδείας, ὡς ἔφορος τῶν κατὰ τὴν Λακωνίαν ἀρχαιοτήτων ἐπεχείρησα τῇ ἀνασκαφῇ, περὶ ἧς ἐνταῦθα ὁ λόγος, τῆς ὁποίας προῖον πολὺτιμον ὑπῆρξεν ἡ ἀποκαλύψις ὀλοκλήρου τοῦ οἰκοδομήματος.

Συγκροτεῖται δὲ τοῦτο ἐκ μεγάλων ὀγκολίδων ἐκτισμένων κατὰ τὸ ἰσοδομικὸν σύστημα, ἔχει σχῆμα παραλληλογράμμου διευθυνομένου ἀπὸ βορρᾶ πρὸς νότον και διαιρεῖται κλιμακῆδόν εἰς τρία δάματα (terrasses).

Τῆς ἀνασκαφῆς ἐπελήφθη ἀπὸ τοῦ σημείου, ἀφ' οὗ και ὁ αἰετισμὸς Ross, ἦτοι ἀπὸ τῆς βορείου πλευρᾶς τοῦ κάτω δάματος, ἀπεκάλυψε ὀλόκληρον τὴν πλευρὰν ταύτην τοῦ ἐξωτερικοῦ κρηπιδώματος φθᾶς μέχρι στερεοῦ ἐδάφους. Ἡ ἐπιχῶσις τοῦ κρηπιδώματος ἦν δύο μέτρων και δὲν εὗρον εἰμὶ 4—5 εἰδῶλια ὕψους 3—4 δακτύλων ἐξ ἐλάσματος μολυβδίου παριστῶντα ἀνδρας ἀπλισμένους φέροντας ἐπὶ τῆς κεφαλῆς περικεφαλαίαν και ἐν ταῖς χερσὶ τόξον ἢ σφαῖραν, ἢ ἀσπίδα. Δύο τῶν εἰδωλίων τούτων εἰκονίζουσι θεᾶν μετὰ πτερυγῶν ἐπ' ὤμων ὡς ἡ Περσικὴ Ἄρτεμις ἢ Ἀναΐτις (Anahid)¹ ὡς και ὑπὲρ τοὺς ἑκατὸν κύκλους ἀκτινοειδεῖς μετὰ βάσεως, ὅς ὁ Ross ἀπεκάλεσε δακτυλίους ἐγὼ δὲ προσεῖκασα πρὸς στεφάνους.² Ἐκτὸς τῶν πέντε μνημονευθέντων εἰδωλίων, εὗρέθησαν τρία ἐτι ὅμοια ἀλλ' ὁμως λίαν βεβλαμμένα. Ἐνταῦθα ἐπίσης εὗρον και μικρὰν κεφαλὴν γυναικὸς χαλκῆν, ἴσως ἀπὸ βάσεως κατόπτρου, ἢ ἀλλου τινὸς σκεῦους, καταπεσοῦσης. Ἐπὶ δὲ τῆς κεφαλῆς ταύτης ἴστατο μορφὴ τῆς ἡς μόνον οἱ ἀκροὶ διεσώθησαν πόδες. Οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῆς ἦσαν ἐνθετοὶ και στρογγύλοι, και ἐκατέρωθεν τῶν ὤμων κατέρχονται ἀνὰ τρεῖς πλόκαμοι εὐκρινῶς διατυπώμενοι.

Εὗρέθησαν πρὸς τούτοις πῆλινα μικρὰ ἀγγεῖα (κάνθαροι, κρατήρες, ἀρύβαλλοι κτλ.) κοινοτάτης τέχνης και ἀνευ γανώσεως. Βαθυμῆδόν ὁμως προβαίνων ἐπὶ τὴν ἀνασκαφὴν ἀπεκάλυψε και τὰς τρεῖς ἄλλας πλευρὰς τοῦ οἰκοδομήματος, αἵτινες δυστυχῶς δὲν εὗρίσκοντο ἐν καλῇ καταστάσει καθόσον πολλοὶ λίθοι κατέπεσον ἐκ τῶν ἄνω δάματος και ἠδυνήθην τοιουτοτρόπως νὰ καταμετρήσω τὰς διαστάσεις τοῦ ὄλου κτηρίου, οὐτινος τὸ μὲν πλάτος εὗρέθη ὄν 16 μέτρων, τὸ δὲ μήκος 23 μέτρ. ὕψος δὲ 1,60. Τοῦ δευτέρου δάματος τὸ μὲν μήκ. 9 μέτρων τὸ δὲ πλάτ. 8 μέτρ. ὕψος τὸ αὐτὸ περίπου πρὸς τὸ τοῦ κάτω δάματος.

Πλὴν ἀλλ' ὁμως ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς και βορείου πλευρᾶς εὗρον ἐν μέρει διατηρουμένης δύο βαθμίδας ἐξ οὗ συνήγαγον ὅτι δύο ἦσαν αἱ τοῦ ἱεροῦ εἰσοδοὶ. Ὀλόκληρος ὁμως ἡ ἐπιφάνεια τοῦ οἰκοδομήματος ἐπὶ τοσοῦτον εἶχε καταχωσθῆ ἰδίως κατὰ τὰ κάτω δάματα ἐκ

¹ Περὶ τῆς λατρείας και τῶν τελετῶν τῆς θεᾶς ταύτης πολλὰ μέχρι τοῦδε ἐγγράψαν ἀντιπατικὰ ἀλλήλοις και συγκεχυμένα. Τὸ βέβαιον εἶνε ὅτι ἦσαν λίαν οὐκ ἀσπρότατα, ἐξ ἐκείνων ὡστερ μόνον οἱ ἀνατολικοὶ λαοὶ δύνανται νὰ συλλάβωσιν ἐν τῇ δημιουργικῇ εἰς τοιαῦτα και ἀγαλνιῶν φαντασίᾳ αὐτῶν. Καὶ τινὲς μὲν ἐξηγοῦσιν αὐτὴν ὡς τὴν Σελήνην, τούτῳσιν ὡς τὴν Ἄρτεμιν (Αἰλιαν. Ποικιλ. ἱστορ. 12, 1), ἀλλοὶ δὲ παραδέχονται αὐτὴν ὡς τὴν Ἀφροδίτην Ὀδρανίαν, τινὲς δὲ ὡς τὴν μυθικὴν Ἀφροδίτην, ἕτεροι δὲ ταυτίζουσιν αὐτὴν πρὸς τὸν Πλανήτην Ἀφροδίτην.

² Τὸ πάχος τῶν εἰδωλίων τούτων δὲν εἶνε μείζον ὀβολοῦ και μόνον ἡ κορυφὴ ὄψις ἔχει ἀνάγλυφον παράστασιν, ἡ ἕτερα δὲ (revers) εἶνε ἐντελῶς λεία, ἐπομένως δὲν ἦσαν προορισμένα νὰ ἴστανται ἐλεύθερα, ἀλλ' ἦσαν προσηλωμένα ἢ κεκολλημένα. —

τῶν ἀνωθεν καταπιπτόντων δυσμετακομίστων ὀγκολίδων, ὡστε ἡ ἀνασκαφῆ καθίστατο δυσχερῆς και αἱ δαπάναι ἠξάνον· εἰς τοῦτο δὲ συνέτεινε και ἡ ἐλλείψει τῶν καταλλήλων ἐργαλείων. Ἡ ἐπιφάνεια ἐν τούτοις τῶν δύο τούτων δωμάτων ἀνεσκαφῆ εἰς βάθος δύο μέτρων· εὗρέθη δὲ ὅφ' ἕκαστον δάμα στῶμα λίθων ποταμίων και πλακῶν τεθέντων πιδανῶς πρὸς πλήρωσιν και ἰσοπέδωσιν αὐτῶν, καθότι οὐδ' ἴχνος κεράμου ἢ ἄλλης τινὸς ὕλης εὗρέθη ἐν αὐτοῖς.

Ἐκ τῶν ἀνασκαφῶν και παρατηρηθεῶν μου εἰκάζω ὅτι τὸ μέρος τοῦτο και ἄλλοτε εἶχεν ἀνασκαφῆ οὐχὶ βεβαίως ἐν πολλῇ ἀρχαίᾳ ἐποχῇ, ἴσως κατὰ ἑκατὸν ἔτη πρὸ τῆς ἀνασκαφῆς τοῦ Ross. Τοῦτο δὲ παρέτηρησα ἰδιαζόντως ἐπὶ τεμαχίων πᾶρων εὐρεθέντων μετὰ καὶ ὑπὸ τοὺς λίθους τῆς στρώσεως τῆς χρησιμευσάσης πρὸς τὴν, ὡς εἶπομεν, ἰσοπέδωσιν τοῦ ἐδάφους τῶν δωμάτων (terrasses).

Φαίνεται δ' ὅτι ἡ γενομένη αὐτῆ ἀνασκαφῆ σκοπὸν εἶχε τὴν λήψιν πᾶρων πρὸς οἰκοδομὴν τοῦ ἐγγύτατα τοῦ Μενελαίου κειμένου ναοῦ τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ οὐτινος ἡ οἰκοδομήσιμος ὄλη συνίσταται ἐξ ἀρχαίων, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, λίθων και δὴ πᾶρων και ἡ ἀνέγερσις δὲν ἀνάγεται ἐπέκεινα τῶν ἑκατονπεντήκοντα ἐτῶν ὡς ἡ ἐπιτόπιος παράδοσις περισφᾶζει. Ἐκ τῆς ὄλης δὲ ἀποκαλύψεως τοῦ οἰκοδομήματος ἐξάγεται ὅτι τοῦτο ἦν ἀπλοῦν κενόταφον τοῦ Μενελάου και τῆς Ἐλένης και οὐχὶ τάφος ὡς ἀναγράφει ὁ Πausανίας.¹ Διότι αὐτὸς οὗτος παρακατιῶν λέγει «Ῥόδιοι δὲ οὐχ' ὁμολογοῦντες Λακεδαιμονίους φασὶν Ἐλένην Μενελάου τελευτήσαντος, Ὅρεστος δὲ ἐπὶ ληναμμένου, τῆνκαῦτα ὑπὸ Νικοστράτου και Μεγαπένδους διαχθεῖσαν εἰς Ῥόδον ἀφικέσθαι Πολυζοὶ τῆ Τληπολέμου γυναικὶ ἔχουσαν ἐπιτηδείας· εἶναι γὰρ και Πολυζῶ τὸ γένος Ἀργεῖαν, Τληπολέμῳ δὲ ἐτι πρότερον συνοικοῦσαν φυγῆς μετασχεῖν τῆς ἐς Ῥόδον, και τῆς νήσου τῆνκαῦτα ἄρχειν ὑπολειπομένην ἐπὶ ὄρφανῷ παιδί. Ταύτην τὴν Πολυζῶ φασὶν ἐπιθυμοῦσαν Ἐλένην τιμωρήσασθαι τελευτῆς τῆ Τληπολέμου, τότε ὡς ἔλαβεν αὐτὴν ὑποχείριον ἐπιπέμψαι οἱ λουομένην Θεραπῆνας Ἐριννύσιν εἰκασμέναις, και αὐτὰ διαλαβοῦσα διή τὴν Ἐλένην αἱ γυναῖκες ἀπάγχουσιν ἐπὶ δένδρου, ἐπὶ τούτῳ Ῥόδιος Ἐλένην ἱερὸν ἐστὶ Δενδρίτιδος. Ἐκ τῆς περικοπῆς ταύτης τοῦ Πausανίου φαίνεται μὲν ὅτι δὲν ἦτο τάφος τῆς Ἐλένης, ἦτο ὁμως ἱερὸν τοῦ Μενελάου και τῆς συζύγου αὐτοῦ και τοῦτο ἀποδεικνύεται ἐκτὸς τῆς ἐγγράφου μαρτυρίας τοῦ Ἡροδότου² και τῆς εὐρέσεως τῶν ἀλείρων εἰδωλίων, τῶν στεφάνων και τῶν ἄλλων μικρῶν ἀντικειμένων, αἵτινα βεβαίως ἦσαν ἀφιερωμένα τῷ Μενελάῳ και τῇ Ἐλένῃ, ὅς μετὰ θάνατον ἐλάτρευον οἱ Λάκωνες ὡς θεοὺς μᾶλλον ἢ ὡς ἡρώας, και ἐκ τῶν δύο ἀποκαλυφθεῖσάν εἰσδῶν τοῦ οἰκοδομήματος.³

¹ Πρβλ. ἰδ. ἀνωτέρω σημείωσιν 2. —

² Ἰδ. ἀνωτέρω.

³ Ἐν τούτοις πᾶσας ταύτας τὰς πεποιθήσεις ἡμῶν διασαλεύει ἄρθρον ὁ τῶν Στρατηγημάτων συγγραφεὺς Πολύβιος λέγων ἐν Βιβλ. I, κεφ. XIII ἐπὶ λέξει ταδε «Μενελάος ἐπανιὼν ἀπ' Αἰγύπτου, τὴν Ἐλένην ἔγνω, Ῥόδιον προσέσχε. Τληπολέμου δ' ἐν Τροίᾳ ἐσθνηκότος γυνὴ Φιλοζῶη πενθοῦσα, ἐπειδὴ τὴς ἠγγεῖλε Μενελάου μετὰ τῆς Ἐλένης ἔκειν τιμωρῆσαι τῷ ἀνδρὶ βουλομένη μετὰ Ῥόδιαν ἀπάντων ἀνδρῶν και γυναικῶν ἀφορμένων πῦρ και λίθους ἐπὶ τὴν

Τὴν πρὸς τὸν Μενέλαον καὶ τὴν Ἑλένην μεγάλην αὐτῶν ὑπόληψιν διατρανοῦντες οἱ περίοικοι, καὶ οἰονεὶ τυπικῶς, σχεδὸν ἀπεδέωσαν αὐτούς, ἐντεῦθεν δὲ καὶ ἡ λέξις ναὸς τοῦ Πανσάνιου καὶ τῶγαλμα καὶ ἡ θεὸς τοῦ Ἡροδότου. —

Ἡ ἀποθέσις αὐτῶν μαρτυρεῖται καὶ ὑπὸ τοῦ Ἰσοκράτους.¹ Τοῦτο δὲ δὲν εἶνε καθόλου παράδοξον, διότι ὑπῆρχον παρὰ τοῖς Ἑλλήσι τόσον ὅσον καὶ παρὰ Ῥωμαίοις *dii priuati* καὶ *dii communes*² ὅπως τὴν σήμερον παρ' ἡμῖν οἱ τοπικοὶ ἅγιοι ὧν τὰς πανηγύρεις συχνάκις τελοῦμεν καυρίζοντες ἐν κανωβισμῶ.³ Ἄλλως δὲ καὶ τὸ πλῆθος τῶν εὐρέδεντων μολυβδίνων ὡς καὶ πηλίνων εἰδωλίων δὲν δυνάμεθα ἄλλως νὰ ἐξηγήσωμεν ἢ παραδεχθέντες αὐτὰ ὡς ἀπλῶς ἀναθήματα ἑκατέρου τῶν φύλων· καὶ τὰ μὲν ἄνδρας ἀπλισμένους παριστάντα προσεφέροντο ὑπ' ἀνδρῶν τῶ ξανθῶ Μενελάω ἵνα δώσῃ αὐτοῖς ἀνδρείαν, τὰ δὲ παριστάντα γυναικάς προσεφέροντο τῇ καλλισφύρῃ Ἑλένῃ ὑπὸ γυναικῶν ἵνα δώσῃ αὐταῖς ἀραιότητα, ἰδίως δὲ τὸ ἀπειρον πλῆθος τῶν μολυβδίνων ἀκτινοειδῶν κύκλων (στεφάνων;) δὲν ἐξηγεῖται ἄλλως, ἢ ἂν παραδεχθῶμεν ὅτι ἦσαν ἀναθήματα γυναικῶν νεονόρφων.

Πλὴν ὁ χρόνος τῆς ἀνοικοδομήσεως τοῦ κενοταφίου τοῦτου τοῦ Μενελάου δὲν εἶνε γνωστός, ἅτε ὑπ' οὐδενὸς τῶν συγγραφέων μαρτυροῦμενος. Τοῦτο μόνον γνωρίζομεν μετὰ τὴν τῆς Ἑλένης ὑπὸ τοῦ Μενελάου ἐκ Τροίας παράληψιν καὶ μετὰ τὴν ἑπταετη παραπλάνησιν αὐτῶν ἀνά τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου, τὴν Ἀφρικὴν Συρίαν κτλ. ἦν ὁ τε Ὀμηρὸς καὶ ὁ Στράβων ἀναφέρουσι, παρῆλθε χρόνος πολὺς μέχρι τῆς εἰς Σπάρτην ἀφίξεως αὐτῶν, ἥτις ἐγένετο τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ καθ' ἣν ὁ Αἰγισθὸς καὶ ἡ Κλυταμνήστρα ἐπιπτον ὑπὸ τὸ ἐκδικητικὸν φάσγανον τοῦ τιμωροῦ τὴν οἰκογενειακῆς τιμῆς, Ὀρέστου. Εἰς Σπάρτην φθάσαντες ἔζησαν μὲν ἐπὶ τινα ἔτη ἐν ὁμονοίᾳ καὶ πίστει συζυγικῇ, ἀλλὰ φαίνεται ὅτι περὶ τὰ τέλη τοῦ βίου αὐτῶν περιέπεσον εἰς διχόνοιαν καὶ διηνεκεῖς διαπληκτισμοὺς, ὧν πρωτίστῃ

θεράπαιναν ἐπεμπον· καὶ ὡς ἱκανὴν δίκην ἐπὶ τῷ Τληπολέμῳ λαβόντες τὸν Ἑλένης θάνατον ἀνεχώρησαν· Μενέλαος δὲ τὴν Ἑλένην ἔχων ἀπέπευσεν.» Ἐκ τῶν ὀλίγων τούτων τοῦ Πολυαῖνου φαίνεται ὅτι τὴν Ἑλένην δὲν ἐφόνευσαν οἱ Ῥόδιοι, ἐκτὸς ἂν ὁ συγγραφεὺς οὕτως ψεύδεται ἑκὼν διὰ νὰ ἐξεύρῃ καὶ ἐν ἐπὶ πλέον τῶν πολλῶν αὐτοῦ σερατηγημάτων, ἀλλ' ὅτι ὁ Μενέλαος ὁ ἐπὶ ἑπταετίαν ὄλην πλανώμενος ἀνά τὴν Ἀσίαν καὶ τὴν Ἀφρικὴν τιμωρῶν τοὺς βοηθήσαντας τοῖς Τρωαῖ λαοῖς ἀναχωρήσας ἐκ Ῥόδου ἔλαβε μεθ' ἑαυτοῦ τὴν καλὴν Ἑλένην εἰς Σπάρτην μεθ' ἧς ἐπὶ χρόνον τινα συνέζησε. —

¹ Ἐν Ἑλένης Ἐγκωμίῳ § XXVII λέγοντος τάδε «Μενέλαον δὲ . . . θεὸν ἀντὶ θνητοῦ ποιήσασα (ἡ Ἑλένη) ἀνοικον αὐτὸν καὶ παρέδρον εἰς ἅπαντα τὸν αἰῶνα κατεστήσατο. Καὶ τοῖσι ἔχω τὴν πόλιν τῶν Σπαρτιατῶν τὴν μάλλον τὰ παλαιὰ διασφύζουσαν ἔργῳ παρασχεῖσθαι μαρτυροῦσαν. Ἐτι γὰρ καὶ νῦν ἐν Θεράπναις τῆς Λακωνικῆς θυσίας αὐτοῖσι ἁγίοις καὶ πατρίοις ἐπιτελοῦσιν οὐχ' ὡς ἡρώσιν, ἀλλ' ὡς θεοῖς ἀμφοτέροις οὖσιν.»

² Πρβλ. Serv. ad. Aen. 8, 275.

³ Ἐν τούτοις Σκύλαξ ὁ Καρυανθεὺς (ἐκδ. Geographi Minores Graec. Paris 1855, σελ. 81 καὶ 106) ἀναφέρει ὅτι καὶ ἕτερα σημεῖα τοῦ Μενελάου ὑπῆρχον ἐν Αἰγύπτῳ λέγων «ἐπὶ δὲ τῷ Κανασικῷ ἐστὶ νῆσος ἐρήμη ἢ ὄνομα Κάνωπος καὶ σημεῖα ἐστὶν ἐν αὐτῇ τῷ Μενέλαω . . .»

αἰτία ἦν ἡ ἐκ παίδων ταραχώδης καὶ δύσκολος Ἑλένη, ἀποτελεσμα τῶν ὁποίων ὑπῆρξεν ὁ πρόωρος θάνατος ἀμφοτέρων. Κατὰ πᾶσαν ὁμῶς πιθανότητα ἂν ἀπιδώμεν εἰς τὴν εὐρεσιν καὶ τὴν τέχνην τῶν πολυπληθῶν μολυβδίνων εἰδωλίων τὸ Μενελάου ἐκτίσθη κατὰ τὸν 7ον π. χ. αἰῶνα ὑπὸ τοῦ δήμου Θεραπναιῶν πρὸς τιμὴν τοῦ οὐδέποτε ὁμονοήσαντος ζεύγους Μενελάου καὶ Ἑλένης! Καὶ ὁμῶς μόνον διὰ τὴν ἀραιότητα τῆς Ἑλένης ἐγένετο ἀνάστατος ἡ Ἑλλάς, οἱ δὲ ποιηταὶ καὶ γλύπται καὶ ζωγράφοι τόσον τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Ῥωμαϊκῆς ἀρχαιότητος, ὅσον καὶ οἱ ἄριστοι τῶν συγχρόνων κατηνάλασαν πολλὰ ἔτη τῆς ζωῆς αὐτῶν μελετῶντες τὸν καλὸν τύπον τῆς προτύπου ἐπὶ καλλονῇ Ἑλένης.

Δυστυχῶς ὁμῶς ἂν καὶ μεγάλην κατέβαλον ἐν ταῖς ἀνασκαφαῖς προσπαθεῖαν εἶπου συντόχῳ ἐπιγραφῇ τινὶ οἰαδῆποτε δυνάμενη νὰ διαλευκάνῃ τὰ κατὰ τὸ οἰκοδόμημα, δὲν ἤδυνήθη νὰ εὖρω οὐδεμίαν. Διότι φαίνεται ὅτι καὶ πρότερον καὶ μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς πατρίδος ἡμῶν ἐπανδρυσίσης τῆς νέας Σπάρτης ἐπὶ τῶν εἰρειῶν τῆς παλαιᾶς κατὰ τὸ ἐπικρατοῦν, ὡς μὴ ἄφειλε, κάκιστον σύστημα, κατέστρεψαν οἱ χωρικοὶ ἐν τῇ ἀδαίμοσύνῃ αὐτῶν πᾶν ἀρχαῖον τῆς τέχνης λείψανόν, πᾶσαν στήλην, πᾶσαν ἐπιγραφὴν, πᾶν μάρμαρον δυνάμενον νὰ χρησιμεύσῃ αὐτοῖς ὡς οἰκοδομήσιμος ὕλη, ἢ ὡς ὕλη παραγωγῆς ἀσβέστου, παράδειγμα δ' ἔχω τὸ θέατρον τῆς Σπάρτης ἐν τῷ ὁποίῳ ἐκτὸς τῆς κοιλότητος οὐδὲν ἐδάμιον ἢ ἄλλο τι περιεσώθη. Εἶμαι δὲ βεβαίωτος ὅτι καὶ τὸ ἡμέτερον Μενελάειον τὴν αὐτὴν ἔπαθε τύχην, ἄλλως δὲν ἐξηγεῖται ἡ παντελής ἄλλειψις οἰας δῆποτε ἐπιγραφῆς. Διότι δὲν θεωρῶ τοιαύτην τὴν εὐρεθεῖσαν ἐπὶ μαρμαροῦ ἡκρατηριασμένην

Τ Ο Σ
Ο Σ
Ι Ε

ἐξ ἧς οὐδὲν δυνάμεθα νὰ ἐγνοήσωμεν.

Ἐν τέλει ἀναφέρω ὅτι ἐπ' ἀναγκῆς εἶνε ν' ἀνασκαφῇ ἐντελῶς ὁ περίξ χάρος, ἰδίως δὲ αἱ κάτωθεν τοῦ οἰκοδομήματος κλιτῶς ἐνθα ἐλπὶς ἴσως νὰ ἀνευρεθῶσι πολλὰ ὅμοια εἰδῶλια καταπεσόντα.

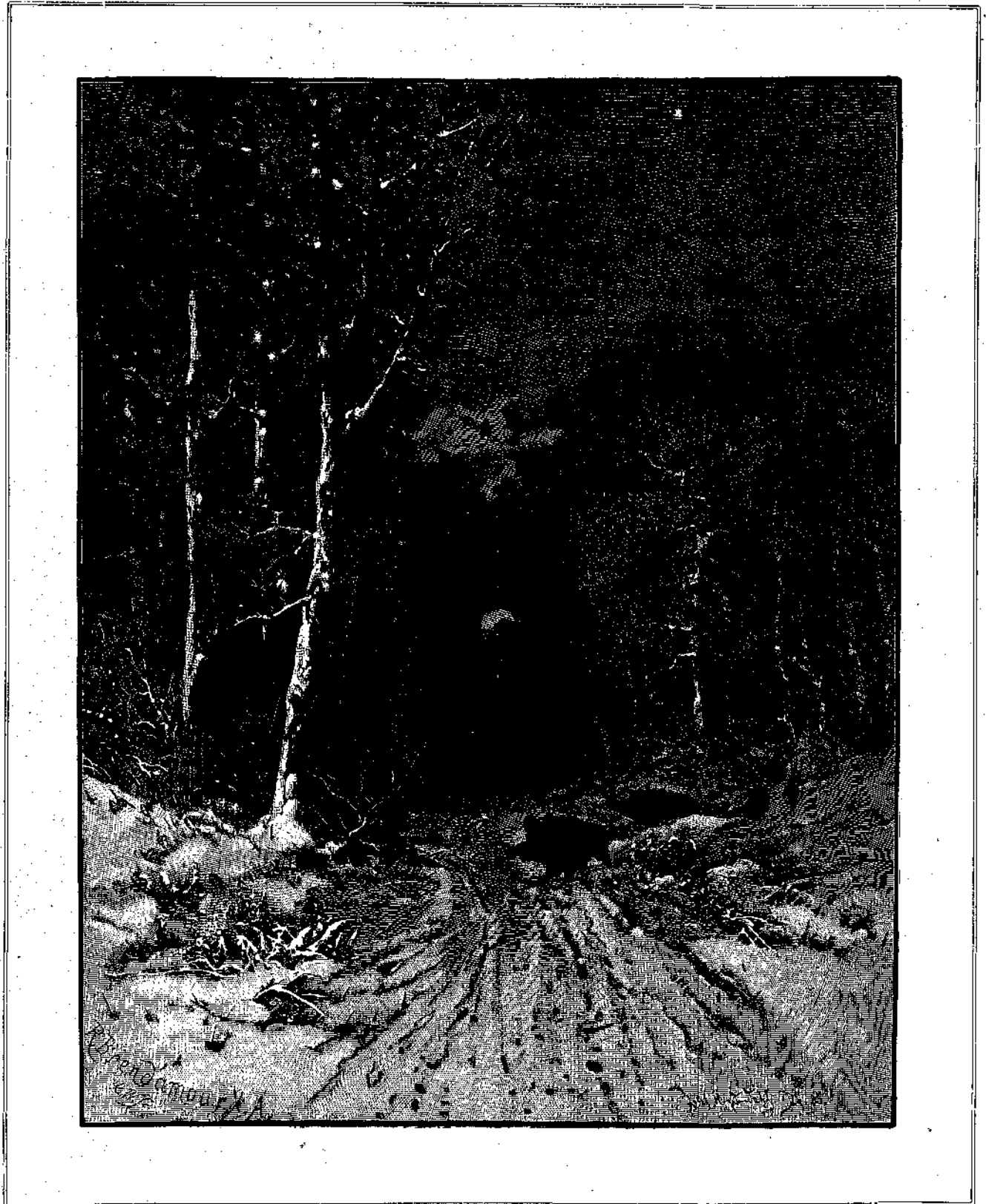
Ἐνταῦθα τοῦ λόγου ἀφικόμενος γνωρίζω τοῖς ἀναγνώστῃσι ὅτι ἑκατέρωθεν τοῦ οἰκοδομήματος ἀπαντῶσι χθαμαλοὶ τινες γήλοφοι, ἔχοντες μεγίστην ἐμφέρειαν πρὸς τύμβους (tumuli) τεχνητοῦς· τούτων ἀνέσκαψα μόνον δύο, χάριν δοκιμῆς, ἀλλὰ δυστυχῶς ἡ σκαπάνη ἀπέδειξεν ὅτι ἦσαν φυσικὰ ὑψώματα γῆς καὶ οὐδὲν πλέον.

Εἰρήσθω ἐν τέλει ὅτι ἐν Θεράπναις ἐτελεῖτο καὶ ἑορτὴ πρὸς τιμὴν καὶ λατρείαν τοῦ Μενελάου Μενελαΐα καλουμένη. Ὁσαύτως πρὸς τιμὴν τῆς Ἑλένης, ὡς ἀναφέρει ὁ Ἡσύχιος ἐν λέξει, ἐτελεῖτο ἐτέρα τις ἑορτὴ Ἑλένεια καλουμένη. Ἐπανηγυρίζον δὲ αὐτὴν παρθένοι ἐπὶ ἡμίονων καθήμεναι, ἢ ἐπὶ ἄμαζων καναδριῶν καλουμένων.

Ἐν Σπάρτῃ.

Π. ΚΑΣΤΡΟΜΕΝΟΣ

ἑφορος ἀρχαιοτήτων.

ΧΕΙΜΕΡΙΝΗ ΕΣΤΠΕΡΑ.

Κατὰ τὴν ἐλαιογραφίαν τοῦ Josef Heydendahl.

ΤΟ ΤΗΛΕΦΩΝΟΝ ΕΝ ΤΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ.

(Τέλος.)

διάρκεια του τριγμού τούτου σπανίως υπερβαίνει το ήμισυ δευτερόλεπτον της ώρας. Ένιοτε ακούεται και εις μόνος ζηρός κτύπος. Ούτω τὰ διὰ τοῦ τηλεφώνου πειράματα παρέχουσιν ἡμῖν λίαν εὐκόλον μέθοδον πρὸς σπουδὴν τῶν δι' ἀστραπῆς παραγομένων ἐνεργειῶν καὶ πρὸς ἀκριβεστέραν καταμέτρησιν τῶν ταχυτήτων, μεθ' ὧν αἱ ἐνέργειαι αὐταὶ μεταδίδονται εἰς μεγάλας ἀποστάσεις. Ὅταν ἡ θύελλα συμβαίῃ πολὺ πλησίον, αἱ συσκευαὶ συνδέονται μετὰ τοῦ ἐδάφους, διότι ἄλλως λίαν ἰσχυρὰ καὶ πολλὰκις θανατηφόρα ἐκρήξεις δύναται ἐκόλως νὰ πλῆξαι τὸν ἀκούοντα. Ἐν Βερολίῳ ἡ τηλεφωνικὴ ὑπηρεσία παύεται, ὅταν ἐπίκειται ὑπεράνω τῆς πόλεως θύελλα.

Τινὲς φυσιοδίφαι ἰσχυρίζονται ὅτι πανταχοῦ, ὅπου γίνεται κινήσις, παράγεται καὶ ἠλεκτρισμός. Πράγματι δὲ παρετηρήθη πολλὰκις ὅτι καὶ σεισμοὶ συνοδεύονται ὑπὸ ἰσχυρῶν ἠλεκτρικῶν ρευμάτων, αἱ μαγνητικαὶ βελόνη ἐν τοῖς ἀστερόσκοποις ταλαντεύονται καὶ ἀναγγέλλουσιν ἠλεκτρικὰς διαταράξεις.

Τὰ μικρότατα ἠλεκτρικὰ ρεύματα τῆς γῆς γίνονται καθ' ὅμοιον τρόπον διὰ τοῦ τηλεφώνου ἐπαισθητὰ ὡς τὰ τῆς ἀτμοσφαιρας. Οἱ κλονισμοὶ τοῦ ἐδάφους, οἵτινες εἰς ἠφαιστειώδεις χώρας προξενοῦσι διαταράξεις τῶν τῆς γῆς ρευμάτων, εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τοσοῦτον ἀσθενεῖς ὥστε τὸ ἀσπλον οὐδὲν δύναται νὰ τοὺς ἀντιληφθῇ, τὸ δὲ σεισμόμετρον δὲν ταρασσεται ὑπ' αὐτῶν. Ἀπ' ἐναντίας, τὸ μικρόφωνον καθιστᾷ εὐκρινῶς ἀκουστὰς καὶ τὰς ἀσθενεστάτας διαταράξεις τῆς γῆς, αἵτινες συνοδεύουσι τὴν ἀκατάπαυστον ἐνέργειαν τῶν ἠφαιστειωδῶν δυνάμεων. Ἐκ τῆς αὐξήσεως καὶ ἐλαττώσεως αὐτῶν ἐξάγονται συμπεράσματα περὶ τῶν συμβαινόντων ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τῆς γῆς, ὅπως ὡστε πολλὰκις ὁ Palmieri διὰ τοιούτων συμπερασμάτων προσητήρουν ἐκρήξεις τοῦ Βεζουβίου, αἵτινες πρᾶγματι ἐπικολούθησαν.

Πρὸ τινῶν ἐτῶν ὁ Ἰταλὸς E. de Rossi κατεσκεύασεν ἰδιαίτερον τι, ἐκτάκτως εὐαίσθητον μικροτηλέφωνον, δι' οὗ ἐξήταξε τὴν ἐσωτερικὴν ἠφαιστειώδη ἐνέργειαν παρὰ τῇ Solfatara, τῷ βαθεῖ ἐκείνῳ παρὰ τοῖς Πουτεόλοις κρατῆρι, ὅστις μόνον ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἐξέπεμπεν ἐκ τινῶν σπηλαίων θερμοὺς φυσάντας ἀτμούς, ἄλλως δὲ ἐδωρεῖτο ὡς ἐντελῶς ἐσβεσμένος. Τότε ὁ Rossi ἐδημοσίευσε τὰς διὰ τοῦ ἐργαλείου ἐκείνου ἐρευνάς του, δι' ἃν κατάρθασε νὰ ἀντιληφθῇ τῆς ἐσωτερικῆς ἐνεργείας τοῦ ἠφαιστείου, ἢς τὴν ἰσχὴν παρέστησεν ὡς αὐτόχρομα φρικαλέαν προσέθηκε δὲ δι' ἀληθῶς ωραίων εἰκόνων, ὅτι οἱ γίγαντες οἵτινες ἄλλοτε ἐπὶ τῶν φλεγραίων πεδίων ἐμάχοντο μὲ πύρινα ὄπλα, καὶ σήμερον ἐπὶ θορυβοῦσι καὶ μαίνονται ἐν τῷ βάθει τῆς γῆς καὶ οὐδαμῶς ἐγγυᾶνται, ὅτι δὲν θὰ ἐξέλθωσι πάλιν ἐκ τοῦ σκοτεινοῦ ἐκείνου βάθους εἰς τὸ φῶς τῆς ἡμέρας, ὅπως ἐκσφενδονίσωσι πεπυρακτωμένους βράχους πρὸς τὸν οὐρανόν. Αἱ τελευταῖα ἐκρήξεις τοῦ Βεζουβίου, αἵτινες συνοδεύοντο συγχρόνως ὑπὸ ἰσχυροτέρας ἐντάσεως τῆς ἐνεργείας τοῦ κρατῆρος Sol-

fatare, ἐπεκύρωσαν τὰς προρήσεις τοῦ Rossi καὶ ἀπέδειξαν ὀρθὰς τὰς προφητείας τοῦ μικροτηλεφώνου του.

Ἄλλην τινά, πρακτικὴν χρησιμοποίησιν τοῦ τηλεφώνου πρὸς ἐξέτασιν τοῦ ἐδάφους καὶ διερεύνησιν τῶν ἐν αὐτῷ κεκρυμμένων πηγῶν ποιεῖται ὁ Γερμανὸς κόμης Οὐγὸς φὸν Ἐγγεμπερ. Οὗτος θάπτει ἐν τῇ γῇ παρὰ τὰς κλιτὰς λόφων πολλὰ μικρόφωνα καὶ συνδέει ἕκαστον ἐξ αὐτῶν μετὰ ἐνὸς τηλεφώνου. Τὴν νύκτα, ὅταν παύσῃ πᾶς θόρυβος καὶ πᾶσα ταραχὴ εἰς τὰ πέριξ καὶ ἐπέλθῃ παντελής ἡρεμία, ἀρχίζει τὰς παρατηρήσεις του ἐπὶ τῶν τηλεφώνων, ἅτινα ἀναγγέλλουσιν αὐτῷ καὶ τὸν ἐλάχιστον θόρυβον τῶν ὑπὸ τὸ ἐδαφος ρέοντων ὑδάτων.

Ὅσο ἰσχυρότερος δὲ εἶνε ὁ ἦχος ἐν τούτῳ ἢ ἐκείνῳ τῷ τηλεφῶνῳ, τόσο πλησιέστερον πρέπει νὰ εἶνε τὸ ρεῦμα τοῦ ὑδάτος πρὸς τὸ ἐν τῇ γῇ τεταμμένον καὶ μετὰ τοῦ τηλεφώνου συνδεδεμένον μικρόφωνον. Ἡ διεύθυνσις τοῦ ὑπερίου ρεύματος συμπεραίνεται εὐκόλως διὰ τῆς ἐπαυλειμημένης μετατοπίσεως τοῦ μικροτηλεφώνου, εἴτα δὲ ἀνασκαπτομένου τοῦ ἐδάφους ἐν τῇ θέσει ταύτῃ εὐρίσκεται ἡ διὰ τοῦ τηλεφώνου ἀναγγελλομένη πηγή.

Τὸ μικροτηλέφωνον χρησιμεύει καὶ εἰς τὴν ἀστρονομίαν ὡς βοηθητικὸν μέσον, καθότι δι' αὐτοῦ οἱ κρότοι τοῦ ἐκκρεμοῦ ἐνὸς ἀστρονομικοῦ ἀρολογίου μεταβιβάζονται εἰς διαφόρους ἀποστάσεις, ὅπως ὥστε διάφοροι παρατηρεῖται εἰς διαφόρους τόπους εὐρισκόμενοι δύναται συγχρόνως νὰ προσδιορίζωσι τὸν χρόνον δι' ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ ἀρολογίου. Τοῦτο γίνεται ἀπλουστάτα καὶ σκοπιμώτατα ὡς ἐξῆς: Τὸ μικρόφωνον τοποθετεῖται ἐπὶ τοῦ κιβωτίου τοῦ ἀστρονομικοῦ ἀρολογίου καὶ δέχεται τοὺς κρότους τῶν κτύπων τοῦ ἐκκρεμοῦ, χωρὶς ποσῶς νὰ ἐπιρραϊχθῇ τὸν μηχανισμόν τοῦ ἀρολογίου. Τὸ μικρόφωνον εἶνε συνδεδεμένον διὰ συρμάτων μετὰ τῶν τηλεφώνων, ἅτινα εὐρισκονται εἰς τὰ διάφορα δωμάτια καὶ τῇ βοήθειᾳ μιᾶς γαλλοβακτικῆς ἀλύσεως ἀναπαράγουσι τοὺς κρότους τοῦ ἀρολογίου τοσοῦτον ἰσχυροὺς, ὥστε ὁ παρατηρητὴς δύναται ἐξ ὀψις δήποτε ἀποστάσεως νὰ τοὺς ἀκούῃ καὶ νὰ τοὺς ἀριθμῇ, ἀπαράλλακτα ὡς ἂν εἰ εὐρίσκειτο ἐν τῇ αἰθούσῃ ἐν ἣ ὑπάρχει τὸ ἀρολόγιον ἐκεῖνον.

Οὐ μόνον δὲ εἰς τὸν ἀστρονόμον ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν φυσιολόγον τὸ τηλεφῶνον παρέχει πολλὰς εὐκολίας πρὸς ἐπιστημονικὰς ἐρευνάς.

Πρὸς τοὺς ἄλλοις, τὸ τηλεφῶνον ἀντικαθιστᾷ ἀσάυτως τὴν βαρύτιμον καὶ οὐχὶ λίαν εὐμεταχείριστον γραφικὴν συσκευὴν, καὶ ἐπειδὴ τὸ ἀπλουστερον καὶ συγχρόνως εὐδηνότερον ἐργαλεῖον εἶνε προτιμότερον τοῦ πολυπλόκου καὶ δυσπορίστου, καθότι εἶνε προσιτὸν καὶ εἰς ἀπορωτέρους ἐπιστήμονας, εἶνε πιθανώτατον ὅτι καὶ ἐν τῷ μέλλοντι θὰ χρησιμοποιηθῇ τὸ τηλεφῶνον ἐπι μᾶλλον ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης, ἢ δὲ δι' αὐτοῦ γενομένη ἤδη ἐθρυνσις τῶν ὀρίων τῆς ἀνθρωπίνης ἀκοῆς θὰ χρησιμεύσῃ ὡς ἀφορμὴ καὶ πλείστων ἄλλων ἐρευνῶν, σημαντικωτάτων διὰ τὴν γνῶσιν τῆς φύσεως. I. Σ.

ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΜΕΤ' ΑΛΛΗΛΩΝ.

Μοδιόστηγμα ἀπὸ Ἐξιάντων Χαίβεργ.

(Συνέχεια.)

Τὸ κόρασιον ἐσίπτα καὶ ἐφαίνετο ἀκροφύμενον.

«Τὸν πατέρα μου — ναι —» εἶπε μετ' ἐμφάσεως. «Ἀλλὰ τὴν μητέρα! — Ἡ ἄλλη λέξις δὲν ἠκούσθη ἀλλ' ἐξήρασα διὰ κινήσεως τῆς κεφαλῆς δηλωτικωτάτης.

«Διὰ τί οὐχὶ τὴν μητέρα σου;» ἠρώτησεν ἡ Μερτσέδες.

Ἀντί ν' ἀπαντήσῃ, ἡ Καρμελίτα ἐπλησίασε περισσότερο πρὸς τὴν θείαν τῆς καὶ ἐπέσθη πρὸς αὐτήν. Ἡ κόρη αἰθερὴ φίλει ὡσαύτως ἐγγλωττον, ἐννόητον ὁμιλίαν.

«Εἰς τὸ ἐξῆς λοιπὸν νὰ ἐρωτᾷς τὴν μητέρα σου, καὶ νὰ μὴ γράφῃς πλέον τόσον κακὰ θέματα, ἀλλως παύσεις κακοὺς βαθμούς καὶ μένεις 'ς τὴν ἰδία τάξιν.»

«Ἦτοι κ' εἶται δὲν θὰ προβιβασθῶ ἐφέτος.» Ἐπεὶ ἡ Καρμελίτα. «Δὲν εἶ ἐννοῶ. Διατί δὲν θὰ προβιβασθῆς;»

Ἡ Καρμελίτα ἐνηγκαλιόθη τὴν θείαν τῆς μετὰ σφοδρᾶς τρυφερότητος καὶ εἶπε: «Θὰ πάω μαζὶ σας 'ς τὴν Ἰταλία. Δὲν πηγαίνω πλέον 'ς τὸ σχολεῖν. Ἀ! πᾶς θὰ κοιτάξῃ ἡ Ἄννα, ὅταν τὸ μάθῃ!»

«Ἡ Ἄννα! Ποιὰ εἶνε ἡ Ἄννα;»

«Ἡ Ἄννα Βέρερ. Ἡ θυγατέρα τοῦ ἐπιστάτη.»

«Μήπως εἶν' αὐτὴ ποῦ εἶσον μαζὶ τῆς 'ς τὴ σοφίττα;»

Ἡ Καρμελίτα κατένευσεν, ἀλλὰ ταχέως μετέβαλε τὴν ὁμιλίαν καὶ εἶπε:

«Θέλετε τώρα νὰ σὰς παίξω τίποτε 'ς τὸ πιάνο;» — Ἐρωτήσεις περὶ τοῦ ἀλιβεροῦ ἐκείνου ἐπεισοδίου προετίμα ν' ἀποφεύγῃ.

Ἡ Μερτσέδες ἔλαβεν αὐτὴν ἐπὶ τῶν γονάτων καὶ ἤρχισε νὰ τὴν νουθετῇ μετὰ μητρικῆς στοργῆς. Τὸ παιδίον ἠκούετο μετὰ προσοχῆς τῶν λόγων τῆς, καὶ τὸ πρόσωπόν του προσέλαβεν ἀφνης σοβαρὸν καὶ πανηγυρικόν τι ἔθος, ὡς ἂν εἰ εὐρίσκειτο ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ ἤκουε τὰς μεγαλοπρεπεῖς ἁρμονίας τοῦ ὀργάνου καὶ τοὺς λόγους τοῦ ἱεροκήρυκος.

Καὶ ἐν τῷ δωματίῳ ἔπνεε τοσαύτη δροσερότης, καὶ ἔξω ὁ ἥλιος ἐκλημμόριζε τοὺς λειμῶνας καὶ τοὺς κήπους. Ὀξείαν ὄσμην πύξου ἔφερον ἐπάνω ὁ ἀήρ μετ' αἰσθῆσιν καὶ διήγειρεν ἀναμνήσεις καὶ ἐγένετο ἀφιχνίον ἀφορρὸν πόθου τοῦ ἐν ὑπαίθρῳ περιπάτου.

«Παρακαλῶ!» ἐφώνησε τὸ κόρασιον μετὰ σφοδρότητος, «πάμε ἔξω 'ς τὸν κήπον, 'ς τὸ δάσος. Παρακαλῶ — πάμε!»

«Πρέπει πρῶτα νὰ μοῦ παίξῃς ἀκόμα κάτι τι 'ς τὸ πιάνο, Καρμελίτα.»

«Τί νὰ παίξω;»

«Τὸ τελευταῖον κομμάτι, περὶ τοῦ ἀπαιτοῦ φιμύλισμα ἐχθρῶς.»

Ἀρπάζας τὸ κόρασιον ἐπρόθη καθισμένον παρὰ τῷ κλειδοκουβάλῳ, ἐσήμασε τὸ κάλυμμα, ἐτακτοποίηθ' ἀνέτως καὶ ἤρχισε νὰ παίξῃ. Τὸ ἄνω μέρος τοῦ σώματος ἔμειν ἀκίνητον, ἀλλὰ οἱ πόδες ἐκινούοντο κατὰ τὸν ρυθμὸν τῆς μουσικῆς. Μετ' ἄκρας τελειότητος ἐξετέλεσε τὸ ἐπιβλητὸν αὐτῆς ἔργον, ἠδύνατό τις δὲ νὰ μειδιᾷ βλέπων τὸ μικρὸν ἐκεῖνο πλάσμα μετὰ τοσαύτης ἀσφαλείας καὶ χάριτος νὰ παίξῃ ἀρκούντως δυσχερῆς μουσικὸν τεμάχιον.

Ἀποῦ τὸ ἐτελείωσεν, ἐστράφη ἐπὶ τοῦ περιστροφικοῦ καθίσματος καὶ παρετήρησε τὴν θείαν τῆς. Ἡ κόρη ἐμάχεται τὸ μέτωπον καὶ διεχεῖτο ἐπὶ τῶν παρειῶν τοῦ κορασίου. Τὸ ὑπὸ τῆς ἀσθενείας ἄχρον ἔτι πρόσωπόν του περιεβάλλετο ὑπὸ τῆς μελαίνης κόμης ὡς ὑπὸ πλαισίου.

«Ἐλα δά!» ἐφώνησεν ἡ Μερτσέδες, ἐκλυθεῖσα ὑπὸ τῆς ἰδιόρρυθμου ἐκείνης καλλονῆς τοῦ κορασίου, «Ἐλα! Ἐπαίξῃς πολὺ ὡραία!»

Καὶ μὲ ἐν πῆδημα ἡ Καρμελίτα ἐδρῆθ' ἐπὶ τρυφερότητος πλησίον τῆς θείας, καὶ μετὰ τρυφερότητος περιεπέσθη αὐτήν.

Τὴν στιγμὴν ταύτην ἀνέωξε τὴν θύραν ἡ Κλεμεντίνα Ἰουλίττα, καὶ νεύσασα ὀλίγον τι τὴν κεφαλὴν ἀνεὶ ἐκφράσεως εἶπεν. «Θέλετε νὰ ἐλθετε 'ς τὸ πρόγευμα;»

Μετὰ τινος ἀμηχανίας ἠγέρθησαν ἡ Μερτσέδες καὶ ἡ Καρμελίτα, ἀμφότεραι συγκεχυμέναι ἐκ τῆς ἀπροσδοκίτου ἐμφανίσεως τῆς γυναικὸς, τῆς ὁποίας ἡ θεὰ ἐπενήργει ἐπ' αὐτῶν ὡς ἡ θεὰ ἀντιπαθητικοῦ ζῴου, ὡς πνικτικὴ ὄσμη, ὡς ζένον τι καὶ ψυχρὸν, τοῦ ὁποιοῦ ἐπιθυμεῖ τις ν' ἀπαλλαγθῇ ὅσον τάχιστα.

Μετὰ τὸ πρόγευμα ἡ Μερτσέδες καὶ ἡ Καρμελίτα ἔκαμαν ἐνα

περίστανον εἰς τὸ μικρὸν δάσος, καὶ ὁ Καῖϋ συνάδευεν αὐτάς. Ἡ Κλεμεντίνα Ἰουλίττα ὠδήγησε τοὺς γονεῖς τῆς εἰς τὰ διάφορα μέρη τῆς ἐπαύσεως. Ὅπως καὶ πρότερον συνήθως, ἡ Καρμελίτα ἔτρεχεν ἐμπρός, ἐνίοτε δὲ ἐκρεμάτο ἀπὸ τὸν βραχιόνα τῆς Μερτσέδες. Ἀποῦ ἐφθάσαν εἰς τὸ ὄψωμα ἐκεῖνον, τὸ ὁποῖον δεξιόθεν ἐχώριζε τὸ ἀνδρῶνον ἀπὸ τοῦ δάσους, ὁ Καῖϋ χάριν τῆς Μερτσέδες πρόετεινε νὰ τραπῶσι πλαγίαν τινὰ ὁδόν, ἀλλ' ἡ Μερτσέδες ἐπέμεινε νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸν ὁδόν, μεθ' ἧς τὰς παρακλήσεις τοῦ Καῖϋ.

«Τότε πᾶσε με τοῦλάχιστον ἀπὸ τὸν βραχιόνα. — Καρμελίτα, τρέχα ἐμπρός!»

Ἐνῶ ἡ Μερτσέδες ἐτακτοποίησε διάσθεν τὸ αὐρόμενον ἐνδομῆ τῆς, ὁ Καῖϋ παρετήρησε μετὰ θαυμασμοῦ τὴν ὡραίαν μορφήν τῆς.

«Βλέπεις; τῶρὰ βίχει! Δὲν ἔπρεπε νὰ ἐνδομῶ εἰς τὴν ἐπιμονὴν σου,» εἶπεν ὁ Καῖϋ, ἐν ᾗ ἀνέβαινον τὴν ἀνωφέρειαν.

Πράγματι ἡ Μερτσέδες ἦτο παντελῶς ἐξηνητημένη ὑπὸ τοῦ κόπου καὶ ἠσθμιαίνεν, ὅπως ὥστε ὁ Καῖϋ ἀπεφάσισε νὰ καταβῇ πάλιν ταχέως καὶ νὰ φέρῃ ἐν θρανίον, τὸ ὁποῖον ἔξευρεν ὅτι εὐρίσκειτο ἐκεῖ.

Ἐκεῖ κάτω εἶρε τὴν Καρμελίταν ζητοῦσαν μετὰ σπουδῆς νὰ εὕρῃ ἐν τετραπόλλων τριπόλλων. Ἡ μικρὰ δὲν ἔξευρε τί νὰ εἴπῃ.

Ὁ Καῖϋ ἀναβαίνειν πάλιν τὴν ἀνωφέρειαν, ἐκείνην ἔψωσε τὰ βλέμματα του καὶ εἶδε τὴν Μερτσέδες ἰσοπένη καὶ ἐστηριγμένην παρὰ τὸν κορμὸν ἐνὸς δένδρου, καὶ ἔχουσαν ὡσεὶ μετὰ πόθου τεταμένους τοὺς βραχιόνιας. Ἐίχεν ἀπαρέση τὸν πλάγν τῆς ἀπὸ τοῦ φλογεροῦ μετώπου, καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτῆς ἐπαίζον αἱ διὰ μέσου τῶν δένδρων εἰσδύονσαι καὶ ἀνταντακλωμένοι ἀκτίνες τοῦ ἡλίου. Ἦτο ἀπεριγράπτως ὡραία τὴν στιγμήν ταύτην. Καὶ ἦν ὁ Καῖϋ ἐφώνησε τὸ ὄνομα τῆς, καὶ ἐκείνη κατεβίβασε τοὺς τεταμένους βραχιόνιας.

«Μὴ, ὄχι. Σήκωσε τοὺς πάλιν, ἀκόμη μίαν φοράν, τοὺς βραχιόνιας σου. Μερτσέδες!» — ἐφώνησεν ὁ Καῖϋ ἰκετευτικῶς.

«Ἀκόμα μίαν φοράν!» ἐπανέλαθε καὶ ἐστομάτησεν ἐν τῇ πορείᾳ του.

«Δὲν μοῦ ἐπιτρέπεται.»

«Δὲν σοῦ ἐπιτρέπεται; Τώρα ἀπεχαρῆσαις τὸ Ἀρόννηγαφ. Θέλεις νὰ χερῖς περισσότερο ἀπροσέχην εἰς τὴν ἀψυχὸν φύσιν παρὰ εἰς ἐμέ;» Ταῦτα λέγων ὁ Καῖϋ ἐπλησίασε πρὸς αὐτήν.

«Πρέπει νὰ εἴμαι φρόνιμη, ἀποῦ δὲν εἶσαι σὺ.»

«Δὲν εἶμαι ἐγὼ φρόνιμος;»

Ἡ Μερτσέδες δὲν ἔδωκε καμίαν ἀπάντησιν.

«Μίλησε, Μερτσέδες, ἀπάντησέ μου.»

«Μὴ μ' ἐρωτᾷς, Καῖϋ. Τὰ ξέφυρες ὅλα,» ἀπήντησεν ἡ Μερτσέδες μὲ ἰκετευτικὸν ἔθος καὶ οἱ ὄφθαλμοὶ τῆς ἐκλανῶντο ἀνήσυχτοι τῆς κακείας. «Ἄν δὲν εἴξωρα ὅτι εἶσαι ἰσχυρὸς, ἂν δὲν σὲ ἐμπιστευόμην, πᾶς θὰ ἐτόλμων νὰ ἐλθῶ πάλιν εἰς Ἀρόννηγαφ;»

«Βεβαίως! Ἀλλ' ἐπειδὴ πάντοτε σὲ ἐπλησίαζα, ὡς ἀφελὸν καὶ ὡς γναρῖεις, διὰ τοῦτο δὲν πρέπει νὰ θεωρῆς τὴν παράκλησίν μου ὡς ἀπρεπῆ. — Ἄγνός, τίμιος ἔρωσ μὰς συνδέει!»

«Ναι! Τραβᾶμε κάθε λογτῆς τεχνητοῦς κύκλους πᾶρξί μας!» ἀπήντησεν ἡ κόρη σύννοος. «Καὶ τὰ μικρὰ παιδιὰ ἀπαιροῦσιν εἰς τὸ σκοτάδι, διὰ νὰ κυριεύσουν τὸν φόβον των.»

Πόσον εἶσαι φρόνιμη, πόσον εὐγενής, πόσον λεπτὴ καὶ τρυφερὰ εἰς τὰ αἰσθητὰ σου, Μερτσέδες!» ἤρχισε λέγων ὁ Καῖϋ καὶ ἐπειράθη νὰ τὴν περιεπεχθῇ.

Ἀλλ' ἡ κόρη ἀπέκρουσεν αὐτὸν μετὰ τρυφερότητος καὶ σχεδὸν ἀνεκαιοδίμως καὶ ἀπεστράφη ἀπ' αὐτοῦ. Ἐπῆλθε βραχεῖα τις αἰγὴ Ἀμφοτέρω ἐσώπων ἀμφοτέρω ἠγωνίζοντο βαρὴν ἀγῶνα.

«Πᾶω νὰ εἶρω τὸ θρανίον. Τὸ βλέπω ποῦ ἀπαιροῖ ἀνάμεσα 'ς τοὺς θάμνους,» εἶπε τέλος ὁ Καῖϋ διακόπτων τὴν αἰγὴν.

«Ὁχι, παρακαλῶ, μὴν πᾶς. Τώρα εἶμαι ἐντελῶς καλὰ. Πάμε ἐμπρός! ἐμπρός!»

Ὁ Καῖϋ ἔμεινε δισταζών. Σκοτεινὰ σκιαὶ ἐκλανῶντο ἀνά τὸ μέτωπόν του.

«Μοῦ εἰνεις ἀκόμη μίαν φοράν τὸν βραχιόνια σου, Καῖϋ;» εἶπεν ἡ Μερτσέδες καὶ παρετήρησεν αὐτὸν μετὰ τοὺς ὡραίους ἀσθενεῖς

όφθαλμούς της, οίτίνες τὰ πάντα ἐχάριζον και ὅμως τὰ πάντα ἤρ-
νοῦντο· ἔλαβεν εἰτα τὸν βραχίονά του και ἐβάδιεν ὀλίγα νινά
βήματα εἰς τὰ ἔμπρός.

Τὴν σιγὴν ταύτην ἐτριξαν εἰς τὸ πλάγιον μέρος οἱ κλάδοι
και διὰ μέσου τῶν διασπασθέντων φυλλωμάτων ἐφάνη τὸ ἀθη-
γανοειδὲς πρόσωπον τῆς Καρμελίτας μετὴν κατὰμαυρον και πυκνὴν
κόμη.

«Α, ἂ! Νὰ ἴδῃτε τί φέρνω!» ἐφώνησε γελάσα και σικτωῶσα
ὕπὸ χαρᾶς, και πλησασα ἔδωκεν εἰς τὴν θείαν τῆς Μερτσέδες ἐν
τριφύλλιον μετὴν τέσσαρα φύλλα ἐπιούσα «Διὰ σέ!»

«Ὅτε ὁ Καῖῦ και ἡ Μερτσέδες ἀνέβησαν ἐπὶ τοῦ γηλόφου, ἡ
Καρμελίτα ἦτις ἐξέμει-
νεν ὀλίγον τι ὀπισω,
ἀσχολουμένη εἰς τὸ νὰ
δέσῃ μίαν λυθείσαν
ταινίαν τοῦ ὑποδήματός
της, ἐφώνησε: «Θεία,
πιάσε με.» Καὶ ἤρμη-
σασα ταχεῖα ὡς ἀκτίς
ἡλίου εὐρέθη εἰς τὰς
ἀγκάλας τῆς Μερτσέδες,
ἣτις ἔρχεν ὑποκλιθεὶς με-
τεταμένους τοὺς βρα-
χίονας ὅπως ὑποδεχθῆ
τὸ κοράσιον.
«Λὐτὸ ἔδω ἀνῆκει
εἰς ἐμέ! Αὐτὸ εἶνε τό-
σον ἰδικόν μου ὅσον
και ἰδικόν σου, Καῖῦ!»
ἐψιθύριεν ἡ Μερτσέ-
δες, πιέζουσα πρὸς τὸ
στήθος τῆς τῆν Καρμε-
λίταν μετασοφοδρότητος
ἀμα και φρουρηότητος.
«Ὡ, ἀφῆσέ το μαζὶ μου,
ἐν ὅσῳ ζῶ! ἀφῆσέ μου
το, Καῖῦ!» προσέθηκε
και κρύφια δάκρυα ἔ-
πιπτον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς
τοῦ παιδίου.

Ἐπὶ τὸν τοίχον
τῶν αἰτοβολῶνων και
τῶν ἄλλων διὰ τοὺς ἔρ-
γάτας οἰκοδομημάτων
ἐσχηματίζοντο φλυκτα-
νοειδῆ ὀγκώματα και
ἀπεσπᾶτο ἡ ἀβεστος και τὸ
κονίωμα, ἐν δὲ τῇ ἐπαύλει ἡ
ὕγρασία εἰσόδουσαν ἀπὸ
τῆς στέγης διὰ μέσου
τινῶν ἠραιωμένων κεράμων
και ἡ ὀροφὴ ἔσωθεν ἐν τῷ
πρώτῳ πατάματι ἔδεικνυεν
ἀφῆνης κινινοῦ
χρονὸν τι ἰχνογράφημα,
ὅπερ δὲν ἐποιήθη βεβαίως
ὕπὸ χειρὸς ζω-
γράφου.

Βροχὴ, ὀαγδαία βροχὴ και
θόελλα, ἦτις ἀπέσα ἀπὸ
τῶν δένδρων τὰ φύλλα, ἐκοί-
λαινε τὸ ἔδαφος ὑπὸ τοὺς
στάζοντας σωλήνας τῶν
ὄροφων, περιεκύλιανε τοὺς
ὕψηλους σωροὺς τῆς
κόπρου μετὰ μικρὰς
λίμνας και μετεποίει
αὐτοὺς εἰς νήσους, ἐπότιζε
τὰς ἀχυροσκεπεῖς ἀποθήκας
μετὰ διαπεραστικὸν
ὕγρον, και μετέβαλε τοὺς
διεθρόμους τοῦ κήπου
και τοῦ ἀνδρίου, τὰ
χλοερὰ ἔδαφια, τὰς
πρασινὰς και τὰς
μικρὰς πλατείας εἰς
τέλματα και ἔλη.

Ἐν τῷ μικρῷ παρὰ τῇ
ἐπαύλει δάσει ἔκειντο
ὕπὸ τῆς καταγίδος
καταβληθέντα δένδρα
και συντετραυμένοι
κλάδοι· ὁ ἀνεμος
ἐπέρα καταστρεπτικῶς
διὰ τῶν βεβρηγμένων
φύλλων, ἐσπᾶσε διὰ
τῶν ἀκουσίως κλινουσῶν
και ἀσὺς ἀνορθουσῶν
κορφῶν τῶν

νεαρῶν δένδρων και
ἐδέρριζεν ὁ μόνον ἀσπὴν
και ἀρωσασα ἀλλὰ
και ὄγη αὐτῶν μέρη
ἐν τῇ ἀγρία ὀρμῇ
του. Ἐν ταῖς ἄλλοτε
ἀνόδροις και ἀπεξη-
ραμμέναις τάρποις
ἐκελάροζον ἀριγύ-
νητος ἄγγαλ, αἰ-
τινὲς ἤδη ἐξήρχοντο
ἐκ τῶν κοιτῶν και
διαχεόμενα ἀπὸ τοὺς
λειμῶνας ἐπλημμύριζον
τὰ πάντα.

Τὰ κτήνη, μετὰ
ὕπομονῆς ἀνδιστάμενα
πρὸς τὴν πλαγίως
καθορμῶσαν βροχὴν,
ἴσταντο συνεσιφωμέ-
να ἐπὶ τῶν ἀγρῶν,
μετὰ κεκλιμένας τὰς
κεφαλὰς· διάβροχοι
και παγωμένοι περιέ-
μενον ὡσαύτως και οἱ
φερβόμενοι ἴπποι
ἐν σιγῇ και νωθεῖα
τὸ πέρασ τοῦ
ἔτοῦ.

Ἄλλ' ἐκάστη νέα
πρωτῶ ἐδείκνυε
ἀπάλιν τὸν ὑπόμαυρον,
ἄχρον, τὸν ὅπισθεν
πυκνῶν και βαρῶν
καλυμμάτων ἀπείσ-
αία κρύπτοντα οὐρανὸν
και ἀπεστέρετα τὰ
ἄψυχα ἀντικείμενα
ἐν Δρόννιγχοφ πάντων
τῶν θελγίτρων ἐκει-
νων, ἀτινα παρέχουσαν
εἰς τὴν ἀψυχοφ φῶ-
σιν αἱ φράσαι, διανυγίς,
ἐδ-ἡλιοι ἡμέραι.

Ἡ κακοκαρία αὐτῆ
ἐπῆλθεν ἤδη ἀπ' ἡς
ἄρας ὁ Καῖῦ ἐπέσπε-
ψεν ἐξ Ἀμβούργου, ἐδ
δὲ ἀπελιστικὸν χρώμα,
ἐν φ περιεκαλύπτετο ὁ
οὐρανὸς και ἡ γῆ ἠδύ-
νατο εἰς πᾶν ἄλλο νὰ
συντελέσῃ ἢ εἰς τὸ
νὰ φειδύρη τὴν και δι'
ἄλλας αἰτίας, και διὰ
τὴν ἀποχώρησιν ἀπὸ
τῆς Μερτσέδες τεθλι-
μένην ψυχὴν του.

Πρὸς τοὺς και αἱ
ἐν τῷ μεταξὺ χρόνῳ
ἀφικνεῖσαι ἐπιστολαὶ
ἀνήγγελλον δυσσε-
στοὺς εἰδήσεις. Ἡ ἐν
Δουδίνῳ φῆρμα εἶχεν
ὕποσῃ ἀπροσδόκητόν τι
να ἀπόλειαν, και ἄλλαι
δὲ ζῆμια ἐφαίνοντο ἐπι-
κειμενα ἐνεκα τῆς πᾶ-
σεως τῶν χρεωγράφων.

Ὁ Καῖῦ οὐδέποτε
ὄμιλει περὶ τῶν οἰ-
κονομικῶν του. Οὐδ'
αὐτῇ ἡ Κλεμεντίνα
Ἰουλίτα ἐγίνωσκεν ἀκρι-
βέστερόν τι περὶ τοῦ
μεγέθους τῆς περιστάσε-
τος. Ἄλλὰ περὶ μικρῶν
ἀποτυχῶν και δυσσε-
ρῶσεων συμβάντων
πάντοτε ἀνεκοίνου αὐτῇ
τὰ θέοντα μετὰ φιλικῆς
συγκαταβατικότητος.
Ὁδῶ ἡ Κλεμεντίνα
Ἰουλίτα ἔμαθε και τὴν
φορὰν ταύτην τὰς
δυσσερῶσεως εἰδήσεις,
αἰτινὲς ἐρυσίδου τὸ
μέτωπον τοῦ ἀνδρός.
Ἐπρόμαζεν ὅτε ἠκούσεν
παρ' αὐτοῦ τὸ μέγεθος
τῆς ζήτησεως, ἣτις
προεκληθῆ διὰ τῆς
χρεωκοπίας ἐμπορικῶ
τινος οἴκου ἐν τῇ
Νοτίῳ Ἀμερικῇ.

Ἐπὶ τὸν τοίχον τῶν
αἰτοβολῶνων και τῶν
ἄλλων διὰ τοὺς ἔργα-
τάς οἰκοδομημάτων
ἐσχηματίζοντο φλυκτα-
νοειδῆ ὀγκώματα και
ἀπεσπᾶτο ἡ ἀβεστος
και τὸ κονίωμα, ἐν δὲ
τῇ ἐπαύλει ἡ ὕγρασία
εἰσόδουσαν ἀπὸ τῆς
στέγης διὰ μέσου τινῶν
ἠραιωμένων κεράμων
και ἡ ὀροφὴ ἔσωθεν ἐν
τῷ πρώτῳ πατάματι
ἔδεικνυεν ἀφῆνης
κινινοῦ χρονὸν τι
ἰχνογράφημα, ὅπερ
δὲν ἐποιήθη βεβαίως
ὕπὸ χειρὸς ζωγράφου.

Ἐν τῷ μικρῷ παρὰ τῇ
ἐπαύλει δάσει ἔκειντο
ὕπὸ τῆς καταγίδος
καταβληθέντα δένδρα
και συντετραυμένοι
κλάδοι· ὁ ἀνεμος
ἐπέρα καταστρεπτικῶς
διὰ τῶν βεβρηγμένων
φύλλων, ἐσπᾶσε διὰ
τῶν ἀκουσίως κλινουσῶν
και ἀσὺς ἀνορθουσῶν
κορφῶν τῶν

«Ὅτε ὁ Καῖῦ και ἡ
Μερτσέδες ἀνέβησαν
ἐπὶ τοῦ γηλόφου, ἡ
Καρμελίτα ἦτις ἐξέμει-
νεν ὀλίγον τι ὀπισω,
ἀσχολουμένη εἰς τὸ
νὰ δέσῃ μίαν λυθείσαν
ταινίαν τοῦ ὑποδήμα-
τός της, ἐφώνησε:
«Θεία, πιάσε με.»
Καὶ ἤρμησασα τα-
χεῖα ὡς ἀκτίς ἡλίου
εὐρέθη εἰς τὰς ἀγκά-
λας τῆς Μερτσέδες,
ἣτις ἔρχεν ὑποκλιθε-
ίς μετεταμένους τοὺς
βραχίονας ὅπως ὑπο-
δεχθῆ τὸ κοράσιον.
«Λὐτὸ ἔδω ἀνῆκει
εἰς ἐμέ! Αὐτὸ εἶνε τό-
σον ἰδικόν μου ὅσον
και ἰδικόν σου, Καῖῦ!»
ἐψιθύριεν ἡ Μερτσέ-
δες, πιέζουσα πρὸς τὸ
στήθος τῆς τῆν Καρ-
μελίταν μετασοφοδρό-
τητος ἀμα και φρουρη-
ότητος. «Ὡ, ἀφῆσέ το
μαζὶ μου, ἐν ὅσῳ ζῶ!
ἀφῆσέ μου το, Καῖῦ!»
προσέθηκε και κρύφια
δάκρυα ἐπιπτον ἐπὶ
τῆς κεφαλῆς τοῦ
παιδίου.

ΟΝΕΙΡΕΥΟΜΕΝΗ. Εἰκὼν ὑπὸ August Wolff.

τῆς γυναίκος προκατελάμβανεν
αὐτὸν ἐναντίον της, ὅτε δὲ ἐσπᾶ-
ριν τινὰ τῷ ὑπέβαλε πάλιν νέας
προτάσεις περὶ οἰκονομίας,
χαμερπεῖς και στενοκάροδος,
ὁ Καῖῦ ἀπολέσας τὴν ὑπομονὴν
διέκοψε τὴν ὁμιλίαν
της και εἶπε:

«Δὲν πρέπει πάντοτε ὁ
ἀνδρῶπος νὰ φροντίζῃ μόνον
διὰ τὸν ἑαυτὸν του. Οἱ ἄλλοι
ἀνδρῶποι ἔχουσιν ὡσαύτως
δικαίωμα νὰ ζῶσι. Μὴ μου
ὑποβάλλῃς σχέδια οἰκονομίας
πρὸς ζῆμιαν τῶν ὑπαλλή-
λων μου. Πῶς εἰμποροῦν νὰ
ζήσουν οἱ ὑπάλληλοί μου, ἂν
ἐγὼ ἀφηνιδίως περικόψω και
ἐλαττώσω τοὺς μισθοὺς των;
Και με ποῖαν συνείδησιν
εἰμπορῶ νὰ διαπράξω ταιάτην
χαμέρπειαν; Ἄπ' ἐναντίας,
μετὰ μακροχρόνιον πίστην
ἐκαλήρωσιν τοῦ καθήκοντός
του δικαιοῦται ἕκαστος νὰ
περιμένη ἀξίωσιν τοῦ μισθοῦ
του, — ὄχι ἐλάττωσιν. Ὅστε,
ὄε παρακαλῶ, μὴ μου ἀνα-
φέρῃς πλέον ταιάτην σχέδια
οἰκονομίας. Δὲν θέλω πλέον
ν' ἀκούσω τίποτε περὶ τοιού-
των προτάσεων. Τὰς ζῆμιας,
τὰς ἀντέγραφα, και τὰρα
ἠσυχος μετὴν σκέψην ὅτι τὰ
γινόμενα οὐκ ἀπογίνονται.
Θὰ σοῦ προτείνω ὅμως ἐγὼ
καὶ τι ἄλλο; Μετ' ὀλίγας
ἡμέρας νὰ ἐγκαταλείψωμεν
ἐπὶ τινὰ χρόνον τὸ Δρόννιγχοφ
— και νὰ μεταβῶμεν εἰς ἄλλο
τι μέρος χάριν ἀλλαγῆς
ἐντοπίσεων και χάριν διασε-
κεδάσεως. Νομίζω ὅτι εἶνε
καλόν, νὰ ὑπάγωμεν εἰς
θαλάσσια λουτρά.»

Ἡ Κλεμεντίνα Ἰουλίτα
ὕψωσε πρὸς αὐτὸν ἐκπληκτικὰ
βλέμματα. Εἰς ταιάτην
σιγῆν ἀκριβῶς, κατ' ἤν αἱ
περιστάσεις ἀπῆθον περι-
ορισμὸν τῶν ἐξόδων, κατ' ἤν
αὐτῇ ἀκαταπίεστος ἐσκέπτετο
τινὶ τρόπῳ νὰ ἐπανορθωθῶσιν
αἱ ζῆμια, ὁ Καῖῦ προέτεινε
νὰ θυσιάσασιν ἀκόμη
χιλιάδας τινὰς μάρκων
χάριν διασεκεδάσεως! Πλὴν
τοῦτου δὲ, ἂν οἱ γονεῖς της,
οἱ Σλειβεν, ἡ ἀδελφὴ τῆς
Μερτσέδες και ἡ Καρμελίτα
ἐμελλον νὰ μείνωσιν ἐν
Ἰταλίᾳ, ἡ διαμονὴ των
αὐτῇ θὰ ἐστοίχιζεν ἀκόμη
πολλὰ ἄλλα χρήματα· και
τὰ ἐξόδα ταῦτα δὲν τὰ
εἶχε καν λάβῃ ἔπ' ὄψιν
εἰς τοὺς λογαριασμοὺς τῆς
ἡ Κλεμεντίνα Ἰουλίτα.

Ἄπὸ τὸ ἐν μέρος
παραπονεῖσαι διὰ τὴν
ἀπροσδόκητον αὐτῆν
ζῆμιαν, και ἀπὸ τὸ ἄλλο
προτείνει τὴν αὐτὴν
σιγῆν περιττὰς

ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ.

1. Η. Α. Θ. Π. Ο ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΝΕΟΦΥΤΟΣ
Ο Η., μετὰ βιογραφίας (ἐν σελ. 257).

2. ἘΠΙΣΚΕΨΙΣ ΠΑΡΑ ΤΗ ΑΣΘΕΝΕΙ ΘΕΙΑ. Εἰκὼν ὑπὸ
F. Vermehren, (ἐν σελ. 261).

3. ΧΕΙΜΕΡΙΝΗ ἘΣΠΕΡΑ. Κατὰ τὴν ἔλαογραφίαν τοῦ
Josef Heydendahl, (ἐν σελ. 265).

Ἡ φύσις περιεβλήθη τὴν
χειμερινὴν αὐτῆς στολὴν,
τὸ μονοτόνω λευκὸν και
ψυχρὸν αὐτῆς ἐνδύμα,
ἐκ τοῦ ὁποῖου τὰ γεγυμνα-
σμένα δένδρα ὕψουσι πρὸς
τὸν οὐρανὸν τοὺς ἀφύλλους
κλάδους των ὡς ἱκετευτικῶς
τεταμένους βραχίονας.
Ὁ ἀνεμος, ὅστις τὸ θέρος
μετὰ ὄνειροπόλου ψιδυρι-
σμοῦ διέβηαινε διὰ τῶν
πυκνῶν και πρασίνων
φυλλωμάτων και ἔσειε
κυματοειδῶς τοὺς στα-
σίχαις των ἀγρῶν, τὰρα
πνέει συριττῶν και ὀλο-
ύζων διὰ τῶν γυμνῶν κλά-
δων, και παγώνει τὸ αἶμα
εἰς τὰς φλέβας τοῦ ὑπο-
λειφθέντος ὀδοιπόρου,
ὅστις μετὰ πόδου σπεύδει
πρὸς τὴν θερμὴν τοῦ
οἴκου του ἐστία. — Πρὸ
ὀλίγων ὥρῶν ὁ οὐρανὸς
ἦτο κατακόρυφος πρὸς
δυσμᾶς, εἶτα δὲ προσέ-
λαβε πρᾶσινην ὄψιν,
και μετὰ ταῦτα σκοτει-
νήν, ὀλονὲν σκοτεινότε-
ραν βαδυκάνων χροιάν,
ἐν ἧ τὰ στίφη των ἀστρων
ὡς ἐσπαρμένοι ἀδάμαν-
τες μαρμαίρουσι και
λαμποκοποῦσι. Τὰρα
δὲ ἀναβαίνει εἰς τὸν
οὐρανὸν και ἡ χλωμὴ
σελήνη, και διαχέει ἐπὶ
τῶν ἀτενῶν ἀντικείμενων
τὸ ψυχρὸν και νεκρικόν
της φέγγος. Πρὸ μικροῦ
ἐκαλύπτετο ἐτι ὑπὸ των
πυκνῶν πέπλων τοῦ ὀρί-
ζοντος, ἀλλ' ἤδη ὑπερ-
βάσα τὰ σκοτεινὰ ὄρη,
διασχίζει μετὰ τὸ χρυ-
σοῦν της φῶς τὴν πε-
ρικεχυμένην ὀμίχλην,
και παρουσιάζει πρὸ των
ὀμμάτων ἡμῶν

δαπάνας, και σπατάλην,
Καῖῦ ἤρχισεν ἡ γυνὴ.
«Ἐπεσε νὰ σκεπτάμεθα
και διὰ τὰ τέκνα μας.
Ἐκαστος ὀπόκειται εἰς
τὴν τύχην, και ἐπομένως
ἔχει τὸ καθῆκον νὰ συλλο-
γίζηται πάντοτε τὰς μετα-
βολὰς της! Αἱ ἐξαυρέσεις
εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον
εἰμποροῦν νὰ χρησιμεύ-
σουν ὡς ἀποδείξεις τοῦ
ἐναντίου. Δὲν βλέπομεν
κατ' ἕκαστην ἡμέραν
παραδείγματα, τὰ ὅποια
μᾶς διδάσκουν ὅτι και
αἱ μεγαλύτερα περιστά-
σεις ἀνιχνίζονται και
καταστρέφονται ἀφηνιδίως,
και ἡ τύχη ἐν γένει εἶνε
ἰδιότροπος και ἐμμεταβό-
λος; Δὲν θὰ ἦτο, νομίζω,
καλῆτερον νὰ ἀποσφύρη
τὰ κεφάλαιά σου ἐντελῶς
ἀπὸ τὴν ἐν Δουδίνῳ
τράπεζαν και νὰ ἀγορά-
σῃς χρεωγράφα τοῦ κρά-
τους; Ὁ Καῖῦ εἰς αὐτὴν
τὴν ὀμιλίαν τῆς γυναι-
κὸς του δὲν ἔδωκε
καμίαν ἀπάντησιν.

«Λοιπὸν, Καῖῦ, τί
λές;»

Ἡ περιουσία τῆς
Καρμελίτας εἶνε ἐξηφα-
λισμένη. Ἐκεῖνος, ὅστις
θὰ τὴν νομφευθῆ μίαν
φορὰν, δὲν θὰ ἔχη πλέον
καμίαν φροντίδα, ἀκόμη
και ἂν μόνους τοὺς τόκους
μεταχειρίζεται, ἀπῆ-
θησεν ὁ Καῖῦ μετ' ἐπιπο-
λαιότητος. «Βεβαίως,
διὰ τὸν Καῖῦ και διὰ
τὴν Ἰουλίταν πρέπει
ἀκόμη νὰ ἐργασθῶ. Ἄν
δὲν ὄψηρχεν αὐτὴ ἡ
ἀνάγκη, θὰ ἔκαμιν ἴσως
πρὸ πολλοῦ αὐτὸ τὸ
ὅποῖον με συμβουλεύει
νὰ πράξω.»

Ἡ γυνὴ ἠμροῦτο μετὰ
συντονωτάτης προσοχῆς.
Ἐσοι λοιπὸν! Τὰ πάντα
και πρὸ πάντων διὰ τὴν
Καρμελίταν! Μόνον αὐτῆν
ἐσκεπτετο ὁ Καῖῦ, πρὸς
τὸν δι' αὐτὴν ἐπρόνοιον.
Ἡ τύχη των ἰδίων της
τέκνων ἦτο λοιπὸν
δευτερευόν ζήτημα! Μά-
λιστα δὲ ὀμολόγηε με
ἄλλας λέξεις ὁ Καῖῦ
ὅτι ἂν ἀπέθνησκε σήμε-
ρον, τὰ τέκνα της ἔμει-
νον εἰς τὸν δρόμον.

«Δὲν μοῦ λές, Καῖῦ;
τὸ Δρόννιγχοφ δὲν εἶνε
ἐλεύθερον ἀπὸ χρέης;
ἠρώτησεν ἡ γυνὴ μετὰ
περιεργείας, κρύπτοσα
διὰ τοῦ προσώπου και
διὰ τοῦ τόνου τῆς φωνῆς
τὴν φροντίδα ἡ ἀπασχόλη-
σιν τοῦ πνεύματός της.

«Ναί, εἶνε ἐλεύθερον,
ἀλλ' ἔκαμα τόσας ἀφθό-
νας δαπάνας δι' αὐτό,
ὅστε τὸ εισόδημά του
δὲν εἶνε πολὺ σημαντικόν.
Ἴσως με τὸν καιρὸν —»
(Ἔπειτα συνέχεια.)

μαγικὴν, μυστηριώδη
εἰκόνα, ἣτις μᾶς χαίρει
ὡς παραμύθιον των παι-
δικῶν μας ἡμερῶν. Οὐδὲν
διακρίνομεν ἐν τῇ
εἰκόνι ταύτῃ εὐκρινῶς
διαγεγραμμένον, ἀλλὰ
τὰ πάντα βλέπομεν
συγχέομενα και συνυφαι-
όμενα ἐν τῷ περικε-
χυμένῳ φωτεινῷ πέπλῳ,
ἐξ οὗ τὰ δένδρα και οἱ
θάμνοι ἀνακύπτουσιν
ἀμυδρῶς και ἀορίσ-
τως διαγραφόμενα.
Τὰρα ἤλθε και ἡ ὄρα,
κατ' ἤν τὰ δειλὰ
θηρία τοῦ δάσους
θεωροῦσιν ἑαυτὰ
ἀσφαλῆ ἀπὸ των
ἐνεδρῶν τοῦ ἀν-
θρώπου. Ἐκ τοῦ
βάθους των θαμνο-
σκεπῶν και ἀπροσίτων
αὐτῶν κευδήμων
ἐξέρχονται ἤδη
ὠδοῦμενα ὑπὸ τῆς
πεινῆς. Μετὰ
μεγάλῃς προσοχῆς
και προφυλάξεως
διαβαίνουσι κατὰ
διὰ τοῦ δάσους,
ἀδορυβῶς πατοῦντα
ἐπὶ τῆς βαθείας
χιόνος. Σπανιώτατα
ἀκούει τὸ ὄν τὸ
ἠτακιστοῦντος
κυνητοῦ τὸν ἐλαφρὸν
γρολλισμὸν τοῦ
προπορευομένου
ἀγριοχοίρου, ὅστις
παρανεῖ τοὺς
συντρόφους ν' ἀκο-
λουθῶσιν ἀδορυβῶς
και μετὰ περισκέ-
ψεως. Ὅπως ἐξέλ-
θασιν τοῦ δάσους
και φθάσασιν εἰς
τὸν πλησίον ἀγρὸν,
τὸ στίφος ὀφείλει
νὰ περάσῃ εὐρύν
τινα, διὰ τοῦ δά-
σους ἀνοιγόμενον
δρόμον. Τὸ τόλμη-
μα τοῦτο ἀπαιτεῖ
μεγάλῃν προσοχὴν
και περισκέψιν· ὁ
ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ
στίφους ἀγριοχοῖρος
ἀναλαβὴν τὴν
εὐδύννην τοῦ
τολμηματοῦ
προπορεύεται
μετὰ τῆς
δεοσύνης
προφυλάξεως, οἱ
δὲ ἔταῖροι
ἐπονετα τοῖς
ἴχνεσι αὐτοῦ,
πεποιθότες
εἰς τὴν
ἀσφαλὴν
και ἐγνωσμένην
πειραν τοῦ
ἀρχηγοῦ, ὅστις
πολλάκις ἤδη
ὠδήγησεν
αὐτοὺς
ἀσφαλῶς
δι' ὀμοίων
κινδύνων.

Φ.
4. ΟΝΕΙΡΕΥΟΜΕΝΗ. Εἰκὼν ὑπὸ August Wolff (ἐν
σελ. 268).

Όλίγα περί γραφολογίας. Αί χειρονομία θωμασίας μαρτυροῦσι καί φανερόντι τόν χαρακτήρα τοῦ ἀνδράπου. Συνδιαλέχθητε ἐπί τινος στιγμῆς μετά τινος προσώπου· ἐν τῷ ὄμιλῳ παρατηρήσατε τῆς διαφόρου θέσεως καί κινήσεως τοῦ σώματος του, παρατηρήσατε τῆς ἀλλεπαλλήλου μεταβολῆς καί τροποποιήσεως τῆς φυσιογνωμίας του, τῆς ἐναλλαγῆς σχηματιζομένης καί ἀφανιζομένης βουτιδῆς τοῦ μετώπου του, τῆς κινήσεως τῶν βλεφάρων του, τήν ἐκφρασίαν τῶν ὀφθαλμῶν του, τόν τρόπον τῶν βλεμμάτων του· παρατηρήσατε τῆς κινήσεως τῶν βραχιόνων του, τῆς αἰωρήσεως τῶν ποδῶν του, τῆς σπασμοδικῆς καί ἀκαταστάτου δακτύλων του· δσον καί ἀν εἶσθε ὀλίγον διορατικοί, θά κάμετε ἀμέσως γενικήν διάγνωσιν τοῦ χαρακτῆρος τοῦ μεθ' οὗ συνδιαλέγεσθε πρόσωπον.

Ἄλλ' ὑπάρχει καί μία χειρονομία, μία κίνησις τῆς χειρῶς, ἧς μάλλον δηλωστική τοῦ χαρακτῆρος, σημεῖόν τι ἀποκαλύπτει τόν χαρακτήρα ἐπί ἐναργέστερον ἢ πάντα τὰ ἀνωτέρω· τὸ σημεῖον τοῦτο εἶνε ὁ γραφικός χαρακτήρ, τὸ γράψιμο. Πράγματι τὸ γράψιμον, προῖδη τῆς πρώτης καί τῆς μάλιστα ἀπαραίτητου τῶν ἡμετέρων αἰσθησῶν, ἀποτελεσθε τοῦ συνδυασμοῦ τῆς ἐνεργείας τῶν νεύρων καί τῶν μυῶν, τοῦ ἐγκεφάλου καί τῆς διανοίας ἡμῶν, ἐμπεριέχει καί φανεροί αὐτὴν ταύτην τὴν διάνοιαν ἐξ ὀλοκλήρου. Ἡ χεὶρ ὑπέκειται τυφλῶς εἰς τὸν ὑπαγορευόμενον ἐγκέφαλον· οὕτω δὲ μεταγράφει τυφλῶς — καί ἀσυνείδητος — τὰς ἐνεργείας αὐτοῦ ὁ ἐγκέφαλος συνειθίζει· ἄναγράφει, τὰς ἀσυνείδητος ἀσυνείδητος καὶ δίδει. Τοιοῦτοτρόπος θεῖος τῆς γραφολογίας, ἔχων ἐπὶ τὰ ὄμματα του μίαν σελίδα γεγραμμένην ὑπὸ ἡμῶν ἰδιοχειρῶς, θά δυνήθη, διὰ τῆς λελογομένης ἐξέτασεως ὅλων αὐτῶν τῶν ἀναριθμητῶν μικρῶν σημεῖων, νὰ διῶν ποῖα εἶναι αἱ φθίσεις, αἱ ἐντυπώσεις αἱ συνήθιστα ἐνδιαφέρονται τὸν ἐγκέφαλον ἡμῶν, καί ἐπομένως νὰ διαγνώσῃ γενικῶς τὸν χαρακτήρα μας.

Ἡ γραφολογία εἶνε σχεδὸν ἐπιστήμη, ἐπιστήμη ἔχουσα βάσεις ἀρκούντως ἀκριβεῖς καί στερεάς. Ὁ γραφολόγος δὲν πρέπει νὰ συγχέηται μετ' ὅσον χειρομάντιν, ὅστις ἰσχυρίζεται ὅτι ἀναγινώσκει τὸ μέλλον σας ἐκ τῶν πτυχῶν τῆς χειρῶς σας· οὐτε μετ' ὅσον χαρτομαντίν, ὅστις μαντεύει μετὰ τὰ παιγνιώματα, τὰ ὅποια ἐκλέγετε. Ὁ γραφολόγος δὲν προλέγει τίποτε, ἀλλὰ μόνον σὰς λέγει ποῖος εἶσθε.

Ἔχομεν ὑπ' ὄψει μίαν ἐπιστήμην ἐκδοτὴν τοῦ Γάλλου Μ. Arsène Aruss καί ἐπιγραφόμενον «Γραφολογία ἡπλοποιημένη» (Graphologie simplifiée). Τὸ κείμενον συνοδεύεται πολυάριθμα αὐτόγραφα γνωστῶν τῆς Γαλλίας ἀνδρῶν καί καθιστᾷ αὐτὸ διδασκαλικότερον καὶ μάλλον ἐνδιαφέρον. Ἐν αὐτῷ βλέπομεν κατὰ πρόγονον τὴν σπουδὴν τῶν τεχνικῶν γραμμῶν, ὧν αἱ ἀεὶ ἀπαρτίζονται μονογραφίαι (μονοκοινοβουλίες) καί τὰ ἀσύμμετρα γράμματα μαρτυροῦσι τὸ ἐξελκτικόν, τὸ ἐπιτελεστικόν, τὸ ματαιοδοξόν, τὸ ἐκκεντρικόν, τὴν πρὸς τὰς ρεκλάμας ἀγάπην. Τὸ καλλιγραφικὸν γράψιμον μετὰ τὸς ἐπιστήμης χαρακτῆρος του εἶνε σποδὴ ἐπιστήμη, ἢν περιβάλλονται οἱ δημόσιοι ὑπάλληλοι, οἱ ἀντιγραφεῖς, οἱ ἐμποροὶ μαρτυρεῖ δὲ τὰ κοινὰ καί ἀσήμαντα πνεύματα, τὰ περιωρισμένα καί ἐνεργοῦντα κατ' ἔξιν, συνάμα δὲ τὰ ἀπλά καί ἀφέλη. Ἡ κατιοῦσα γραφή, ἧς εἶναι ἡ ἀπλή, τῆς ὁποίας αἱ γραμμῆαι ὀλίγον κατ' ὀλίγον καταβαίνουσι κλίνουσαι πρὸς τὸ κάτω μέρος τῆς σελίδος, ἀνήκει εἰς τοὺς ἀδυνατοὺς τὸν χαρακτήρα, εἰς τοὺς δειλοὺς καί ἀτόλους, εἰς τοὺς μελαγχολικοὺς, εἰς τοὺς καταβεβλημένους, τοὺς ἀσθενεῖς.

Ἡ εὐδία γραφή, τῆς ὁποίας ἡλαθὴ τὰ γράμματα ἔχουσι μικρὰν τινα κλίσιν μᾶλλον πρὸς τὴν ἀριστερὰ ἢ πρὸς τὰ δεξιὰ, παράγεται ὑπὸ τῆς χειρῶς, τῆς ἐστραμμένης πρὸς τὰ ἄνω αὐτῆς. Ἡ γραφή αὕτη ἀποκτᾷται, διὰ τῆς δειλίσεως. Ὁδδόποτε εἶνε αὐτόματος. Μὴ ἔχετε ἐμπιστοσύνην εἰς τὰ εὐδία γράψιματα: μαρτυροῦσι τοὺς κρυφίους, τοὺς πανούργους, τοὺς ψευδοτάς. Αἱ ἀνάγνωτοι ἐπιστολαὶ εἶναι πάντοτε γεγραμμένα εὐδίας.

Αἱ ἀσύνθετοι γραφαί, ἐν αἷς δηλαδὴ τὰ γράμματα ἐκείτης λέξεως δὲν συνδέονται, ἀλλ' εἶναι κενωρισμένα ἀπ' ἀλλήλων διὰ μᾶλλον ἢ ἦτον μεγάλων διαστημάτων, ἀνήκουσιν εἰς τοὺς ἰδιανικούς, εἰς τοὺς αὐτομάτως ἐνεργοῦντας (spontanés), εἰς τοὺς νεωτεριστάς, εἰς τοὺς ἐκκεντρικάς. Ὁ Michelet, ὁ G. Doré, ὁ Chateaubriand εἶχον γραφὰς ἀσυνδέτους.

Ἡ σταθερὰ ἢ ὀκλήνητος, γυνώδης γραφή, ἢ παραγομένη ὑπὸ χειρῶς μβαδμῶς ἐπιπέδης μὴδὲ ἀναποφασίστου, μαρτυρεῖ τοὺς

ἰσχυρογνώμονας, τοὺς ἀδιατρέπτους, τοὺς δεσποτικούς, τοὺς βίαιους τοὺς ἐπαναστατικούς, τοὺς ἀδεντικούς. Ἡ γραφή τοῦ Βισμαρκ εἶνε πρότυπον τοιαύτης σταθερότητος. Οἱ εὐκαίρινοι καί ἀδόλοιοι, οἱ γενναῖοι καί μεγαλόψυχοι, γράφουσι μετὰ μεγάλα γράμματα. Τοιοῦτος ὁ γραφικὸς χαρακτήρ τοῦ José Maria de Heredia.

Οἱ φιλόδοξοι, οἱ κενόδοξοι καί ματαιόφρονες ἔχουσι γραφὴν ἀναρριχωμένην (écriture grimpante).

Ἡ ἀκανόνιστος, ἀνώμαλος γραφή, ἧς ὅποιας τὰ γράμματα καί αἱ λέξεις ἔχουσι ἀνίσον ὄψος καί διαφόρους σχηματισμούς, καί ἀναβαίνουσι καί καταβαίνουσι ἀκαταστάτως ὑπερένω καί ὑποκάτω τῆς γραμμῆς, χαρακτηρίζει τοὺς δισταζόντας καί ἐνδοιαστικούς, τοὺς ἰδιοτρόπους, τοὺς χαύνους, τοὺς συγκεχυμένους καί ἀρηρημένους.

Ἡ μὴ ἀναγνώσιμος γραφή ἀνήκει εἰς τοὺς κρυφίους καί ὑπόδουλους, τοὺς ψευδοτάς, τοὺς διπλωματικούς, τοὺς ἀκατανοήτους.

Ἡ συνδεδεμένη γραφή, ἐν ἣ πάντα τὰ γράμματα στενάς συνδέονται μετ' ἀλλήλων, μάλιστα δὲ, ἐνίοτε, τὸ τελικὸν γράμμα μίας λέξεως συνάπτεται μετὰ τοῦ ἀρχικοῦ τῆς ἐπομένης, εἶνε τεκμήριον πνεύματος λελογομένου, πρακτικοῦ, λεπτοῦ, κριτικοῦ, διαπεραστικοῦ.

Τὸ μουντζουρωμένον γράψιμο προδίδει τοὺς σφοδροῦς, τοὺς ὀξυθυμοῦς, τοὺς σκληροῦς, τοὺς ἡδουπάδεῖς καί φιληρόδους, τοὺς λαϊμάργους. Ἡ γραφή αὕτη ἐνίοτε μαρτυρεῖ καί τοὺς καικοβόρους.

Ἡ γραφή ἢ κεκλιμένη πρὸς τὰ δεξιὰ, (τῆς ὁποίας δηλ. τὰ γράμματα, οὐχί αἱ γραμμῆαι, εἶναι κεκλιμένα πρὸς τὰ δεξιὰ) μαρτυρεῖ τοὺς εὐαίσθητους· ἢ δὲ εὐαίσθησία αὕτη εἶνε τοσοῦτω μείζων, ὅση μείζων εἶνε ἡ κλίσις ἐκείνη.

Οἱ λεπτολόγοι, οἱ μικρολόγοι, οἱ μικροφροντισταί, οἱ πολυμαθεῖς, ἔχουσι γραφὴν μικρογράμματον, λεπτήν καί ξηράν, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς πρωτοτύπους ἢ ἰδιοτρόπους, τοὺς καλλιτέχνους, τοὺς κομψοὺς καί χαριέντας, τοὺς φαντασιώδεις, ὧν ὁ γραφικὸς χαρακτήρ, χωρὶς νὰ εἶνε ἐνετελῶς ἀλλόκοτος ἢ ἀκατάλητος, παρέχει ἰδιαιτέραν τιὰ ὄψιν, ἰδιαιτέραν τινα σφραγίδα.

Ἄλλὰ σπεύδωμεν. Ὡς ἐν παρόδῳ ἀναφέρομεν τὴν ἐρπουσαν καί ὀφειδὴν γραφὴν τῶν ραδιογυρῶν, τὴν σενήν καί συνεσφιγμένην τῶν φιλαργύρων, τὴν ἀπλήν τῶν μετριοφρόνων, τὴν ὑπερφυσημένην τῶν ἀλαζόνων, τῶν αὐταρδέσκων, τῶν ἄριστοκρατικῶν φροσων, τὴν πρόστυχον, χονδροειδῆ καί ἀσχημον τῶν προστύχων καί κοινῶν, τῶν ἀνοήτων κτλ.

Ἀφοῦ ἀπαξ θεωρηθῆ καὶ ἀναλυθῆ ἡ γραφή κατὰ τὴν γενικὴν αὐτῆς ὄψιν, κατὰ τὸ σχῆμά της, κατὰ τὴν διεδουσίαν της, ἀφοῦ κατατοχθῆ εἰς ἴσχυρον ἢ εἶδος, ἢ εἰς πολλὰ εἶδη ἀνάμικτα καί συγκεχυμένα, (τοῦθ' ὅπερ σχεδὸν πάντοτε συμβαίνει), τότε πλέον ὑπολείπεται νὰ ἐξετασθῶσιν ἀκριβέστερον τὰ γράμματα αὐτὰ κατ' ἑαυτὰ, κατὰ τὸ σχῆμά των, κατὰ τὰς λεπτομερεῖας των, τὰς συνδέσεις των, τὰς ἄκρας γραμμὰς των κτλ. κτλ. Καὶ τὸ ἐλάχιστον σημεῖον ἔχει τὴν σπουδαιότητά του. Τὴν ἀκριβῆ ἐξέτασιν πασῶν τῶν λεπτομερειῶν τούτων, καί τῶν σημασιῶν αὐτῶν ὡς πρὸς τὸν χαρακτήρα τοῦ γραφέως, εὐρίσκει ὁ ἀναγνώστης ἐν τῇ ῥηθείῳ γραφολογίᾳ. Ἰδίᾳ χαρακτηριστικαὶ εἶναι αἱ ὑπογραφαί τοῦ ὀνόματος.

Ἄν ἡ γραφολογία ἔχει ἀληθινὰς βάσεις, ὡς δὲν ἀμφιβάλλει ὁ γραφολόγος. Ὅπισον ἀσφαλτέστερον θά ἦσθε ἀπὸ πολλῶν εἰδῶν ἀπάτης καί ἀγρυπτείας, ἀν λόγον χάριν ἀναγινώσκοντες εἰς ἐπιστολήν κυρίου τινὸς ὅστις σὰς διαβεβαίει περὶ τῶν φιλικῶν καί εὐκαίριων του αἰσθημάτων, ὅστις σὰς ὑπόσχεται ὅτι θά πράξῃ τὰ πάντα ὑπὲρ ὑμῶν, κτλ. κτλ., ἀνεγινώσκετε συγχρόνως ἐν τῷ γραφικῷ τοῦ χαρακτῆρι ὅτι αὐτὸς ὁ κύριος εἶνε ψεύστης, ἀπατενὴς, ὑπουλος, ραδιογυρῶς κτλ. κτλ. — Καί σεις, νεανία καί νεανίδες, ἀντὶ νὰ πηγαίνετε ὑπὸ τὸ φέγγος τῆς σελήνης, ὑπὸ τὴν μαρμαρυγὴν τῶν ἀστρῶν, ν' ἀναγινώσκετε συγκεκινῆμένοι τὰς πληρεῖς ἀγῶν καί φλογερῶν αἰσθημάτων ἐπιστολάς, ἄς λαμβάνετε παρὰ τῶν ἐρωμένων σας, σπουδάσατε τὴν γραφολογίαν. Τοιοῦτοτρόπος θά ἔχετε ὀλιγοτέρας ἀφορμὰς νὰ μελαγχολήτε κατόπι καί νὰ γράψετε λυρικά ποιήματα πληρῆ ἀπαισιοδοξίας καί παραπόνων κατὰ τῆς ἀσταθείας τῶν ἀνθρωπίνων αἰσθημάτων.

Ἡ περιποίησης τῆς ὀσφρήσεως. Οἱ φιλόσοφοι λέγουσι ὅτι ἡ ἦδον ἡ γεννῆται ἐκ τινος ἐνεργείας, ἧς ἐξασκεῖται κατὰ διεδουσίαν ὁμοφώνων πρὸς τὰς τάσεις αὐτῆς· καί πράγματι πάντες οἱ ἀνθρώποι ἀπλήστως ἐπιδιώκοντες τὴν ὄσον ὅλον τε μεγίστην ποσότητα ἠδονῶν ἐν τῷ βραχεῖ τούτῳ βίῳ, ζητοῦσι μετὰ ζήλου πάσας τὰς εὐκαρίας, αἰτίνας δύνανται νὰ γενήσῃσι τὴν ἐνεργετικὴν ἐκείνην ἐνεργεσίαν. Ἄλλοι μὲν ἀπολαύουσι πρὸ πάντων τὰς διὰ τῶν ὀφθαλμῶν ἠδονὰς, ἀγαπᾷ τὰς εἰκόνας, τὰ χρώματα, τὰ σχήματα· ἄλλοι δὲ τέρπονται διὰ τῆς ἀκοῆς, κηλοῦμενοι ὑπὸ τῆς μουσικῆς· ἄλλοι, πεζώτεροι, ἀπολαύουσι διὰ τῆς γεύσεως, ἐκζητοῦντες ἐδέσματα ἐκλεκτά. Δι' ἄλλους δὲν ὑπάρχει ἄραιότερα ἀπόλαυσις ἢ ἡ ἀνάγνωσις καλοῦ βιβλίου. Ἄλλοι δὲ πάλιν αἰσθάνονται ἄριστον ἠδονὴν εἰσπρόντες εὐωδίας. Ἄλλοι τέλος, πεποικισμένοι ἰδιαιτέρως ὑπὸ τῆς φροσεως, ἐπιζητοῦσιν ἀνευ διακρίσεως πάσας τὰς ποικιλίας ταύτας διὰ τῶν αἰσθησῶν ἠδονῶν.

Μία τῶν λεπτοτάτων καί σπανιωτάτων ἠδονῶν, τῶν αἰσθητῶν τῶ ἀνδρόφω, εἶναι ἀνακρίβητος τὸ ὀσφραίνεσθαι ἐξαίρετον τινα εὐωδίαν. Ἡ ἀνάπτυξις καί ἀγωγή οὕτως εἰπεῖν τῆς ῥινὸς εἶνε ἐν γένει λαν παρημελημένη, ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν τῶν ἄλλων αἰσθητηρίων. Ἐκ τῶν πέντε αἰσθησῶν τοῦ ἀνθρώπου ἡ ὀσφρησις εἶνε καί τυγχάνει τῆς ἐλαχίστης ἐπιμελείας, ἀδικως.

«Διὰ τὴν ἀνάγωγον ῥίνα,» λέγει ὁ Piesse ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν ἀρωμάτων (Histoire des Parfums), «πάσαι αἱ ὀσμῆαι εἶναι ὀσμῆαι ἀλλ' ἢ διὰ τῆς ἠδονῆς καί τοῦ ἐνδιαφέροντος ἀναπνοῦσθαι ὀσφρησις καθιστᾷ τὴν ῥίνα ἐν ἄριστον καί λεπτότατον τῶν αἰσθητηρίων.» Ὑπάρχει τι τερπνότερον τῆς εὐωδίας, ἢν ἐκπέμποσι τὰ ἐν ἀνθήσει εὐκαίρινα δένδρα, κατὰ τὸ ξαρ, ἢ τῆς ὀσμῆς ἢν ἀναπέμπει ὁ ξηρὸς χόρτος, ὑπὸ τῆς ἠδονῆς τοῦ θέρπου ἡλίου, ἢ τῆς εὐωδιαζομένης πνοῆς τῆς θαλασσίας ἀέρας, παρὰ τὴν ψαμμυδὴν παραλίαν; Εἰςθεροῦτε νὰ διακρίνετε τὰς ἰδιαιτέρας ὀσμῆας τοῦ ἡγροῦ ἐδάφους, τῆς βροχῆς, τῆς θυέλλης, τῆς ὀσφροβρέκτου χλόης;

Ὁδδομῆαι αἰσθησις ἐνεργεῖ τοσοῦτον ἀμέσως καί κατ' εὐδίσιν ἐπὶ τοῦ ἐγκεφάλου, ὅσον ἢ αἰσθησις τῆς ὀσφρήσεως, ἧς ἕτεροι εἰς συνάψειαν τὸ νευρικὸν κότταρον μετ' αὐτῶν τῶν μορίων, τῶν ἐκπεμπομένων ἐκ τῶν ὀσφραντῶν σωμάτων. Εἶναι γνωστὰ τὰ ἀληθινὰ δυσουχίματα, ἄπνα δύνανται νὰ πληξῶσιν ἀνθρώπου τινὰς ἐνεκα ὀσμῆς ἀναπνευόμενης ἀμέσως ἢ ὀλίγον κατ' ὀλίγον. Καί αὐτὸ τὸ ἴδιον ἡμῶν ὀσμῆα ἐκπέμπει διηγετικῶς ὀσμῆς ποικιλίας — εὐαρέστους ἢ δυσαρέστους. Τὸ γυναικεῖον φύλλον ὑπὸ τὴν ἐποψίν ταύτην πλεονεκτεῖ ἡμῶν: τινὲς γυναικες διαχέουσι φυσικῶν τινα ὀσμῆν μόσχου τοσοῦτο διαπεραστικὴν, ὥστε δύνανται κυριολεκτικῶς νὰ μωχοβολήσου ἐν λουτρῶν ἐντὸς μίας φρασ περιπού· ὑπάρχουσι ψαυτάως γυναικες εὐωδιαζοῦσαι ὡς ἡ ἀμβαρις· αἱ ξανθότριχες καί στακτόχροοι ἀπολαύουσι συχνὰ τὸ ἄρρον τοῦτο προνόμιον. Αἱ μελαγχροναὶ τὴν κόμην καί λευκαὶ τὸ δέρμα ἀναπέμποσιν ψαυτάως ἐνίοτε γλυκεῖαν τινα ὀσμῆν ἐβένου, ἢ ἰων, ἧς ὀσμῆ, πεζῶς ἐξεταζομένη, προέρχεται ἐκ τῶν στεατωδῶν ἀδένων. Ὑπάρχουσι πυρρότριχες γυναικες, ἐκπέμποσαι ὀσμῆν δείου, ἀσπενῆ μὲν ἀλλ' ἐπαισθητῆν. Αἱ φυσικαὶ ὀσμῆαι (ἐξάρτωνται ἐκ τοῦ χρωμάτων τῆς κόμης, τῶν τριχῶν, καί τοῦ δερματος) ἀπαντᾷσι πολὺ σπανίως· αἱ τεχνικῆς προικαζόμενα ὀσμῆαι δὲν προσκολλῶνται ἐξ ἴσου ἐπὶ πάσης ἐπιδερμίδος: ἡ μελαγχροινὴ ἐπιδερμὶς ἔχει τὴν μεγίστην ἐλκτικὴν δυνάμιν διὰ τὰς ὀσμῆας καί διατρεῖ αὐτάς ἐπὶ μακρότατον· ἔπειτα ἔρχεται ἡ ξανθὴ, ἔπειτα δὲ ἡ ἐρυθρὰ.

Ἡ ἐπίδρασις τῶν ὀσμῶν, τῶν εὐωδιῶν, ἐπὶ τῆς ἐξεγέρσεως τῶν σωμαθητικῶν αἰσθημάτων, τοῦ ἔρωτος, εἶνε γνωστὴ καί δὲν ἔχει ἀνάγκη ἀποδείξεως.

Ὅπως ὁ φυσικοῦ, διὰ τῆς ὑποθέσεως τῶν παλμῶν, ἰδρῶσαν ὀλοκλήρον θεωρεῖν περὶ τοῦ φωτός, περὶ τοῦ ἤχου — οὕτω, διὰ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως, τῶν παλμῶν, ἀπετελεσθῆ ἡ θεωρία τῶν ὀσμῶν. Ἄλλὰ περισσότεραν συγγένειαν ἔχουσι αἱ ὀσμῆαι πρὸς τοὺς ἤχους.

Ὑπάρχουσι ὀκταπώνια ὀσμῶν, ὅπως ὑπάρχουσι ὀκταπώνια ἤχων. Ὁ Piesse, ἐν τῷ ἀνωτέρῳ μνημονευθέντι ἔργῳ αὐτοῦ, μάς δίδει μίαν ἀξιοπεριεργον κλίμακα ὀσμῶν (ἀνάλογον πρὸς τὴν μουσικὴν κλίμακα), ἐν ἣ ἡ ὀσμῆ τοῦ ἰου παριστάται διὰ τοῦ sol, ἢ τοῦ διανθοῦς κρινου (τεμπερί) διὰ τοῦ fa, ἢ τοῦ jasmin (ιασεμ) διὰ τοῦ do· ἢ τῆς αἰσθητῆδος (νερνεϊνε) διὰ τοῦ mi κτλ. κτλ. Τοιοῦτοτρόπος διὰ τῆς κλίμακος ταύτης, ἐκλέγοντες τὰς ὀσμῆας κατ' ἀναλογίαν πρὸς τοὺς ἀντιστοιχοῦντας ἤχους, δυνάμεθα ν' ἀποτελώμεν ἄρμονιας ὀσμῶν, ἧτοι συνδέτους εὐωδίας ἀναλόγου πρὸς τὰς μουσικὰς ἄρμονιας. Οὕτω λ. χ. ἡ σύνθετος ἄρμονικὴ εὐωδία, ἢ ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὴν ἄρμονίαν τοῦ βαθέος fa, ὁ' ἀποτελεῖται ὡς ἑξῆς: μόσχος = fa· ῥόδον = do· κρίνος διανθῆς = fa· κύκνος Τόγκα = la· κάμφορα = do· νάρκισσος (= jonquille) = fa.

Μανθάνομεν ἐν τῇ φυσικῇ ὅτι δύο ἤχοι ἰσχυροὶ δύνανται νὰ παραγάγῃσι τὴν σιγήν, καί ὅτι δύο ζωρὰ φῶτα δύνανται νὰ παραγάγῃσι τὸ σκότος. Ὡσαύτως δύο ὀσμῆαι ἰσχυραὶ μιγνόμεναι δύνανται νὰ παραγάγῃσι ὄσμον.

Ἡ ἀπορροφητικὴ δυνάμις τῶν σωμάτων, διὰ τὰς ὀσμῆας, ἐφαρτάται ἐκ τοῦ χρωματισμοῦ αὐτῶν· πρῶτον ὑπὸ τὴν ἐποψίν ταύτην εἶνε τὸ μέλαν· ἔπειτα ἔρχεται τὸ κρυσθῶν, μετὰ ταῦτα δὲ τὸ πρᾶσινον, τὸ ἐρυθρόν, τὸ κίτρινον, καί τέλος τὸ λευκόν, ὅπερ ἔχει δυνάμιν ἀπορροφητικὴν τῶν ὀσμῶν, σχεδὸν ἴσην τῷ μῆδενί.

Ὅπως αἰσθανόμεθα τὰς ἐκ τῶν ὀσμῶν καλαισθητικὰς ἀπολαύσεις, αἰτίνας οὐδαμῶς ὑπολείπονται τῶν διὰ τῆς ὀσφράσεως καί τῆς ἀκοῆς ἠδονῶν, εἶνε ἀναγκαῖα ἡ ἀσκησις, ἢ ἀνάπτυξις, ἢ ἀγωγή τοῦ αἰσθητηρίου τῆς ὀσφρήσεως, ὅπερ δυστυχῶς εἶνε γενικῶς παρημελημένον.

Προσδετόν ὅτι εἶνε εὐαρέστον ἄρα καί ὕγιεινὸν νὰ μεταχειρίζομεθα τὰς τεχνικὰς ὀσμῆας, ἐνοσῆται μετὰ τοῦ προσήκουτος μέτρου· Ἀμερικανὸς τις μάλιστα ἱατρός, ὁ Δρ. Ungener ἰσχυρίζεται ὅτι αἱ εὐωδία τῶν ἀρωμάτων καί τῶν ἀνθῶν εἶνε ἀληθινὸς θεραπευτικὸς παράγων πρώτης τάξεως, καί ὅτι ζῶντες ἐν ἀτμοσφαιρᾷ εὐωδιαζοῦσθαι δυνάμεθα νὰ προλαμβάνομεν τὰς παθήσεις τῶν πνευμόνων, εἰ δὲ καί νὰ ἐμποδίζομεν τὴν περαιτέρω ἀνάπτυξιν ἀρσενιῆς ἠδὲ φθίσεως. Λέγει δὲ ὅτι ἐπὶ τὰς ἀσθενείας, ὑποβληθέντες ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Ἀμερικανοῦ ἱατροῦ εἰς τὴν διὰ τῶν εὐωδιῶν θεραπείαν, ἀνάλαβον ταχεῶς τὴν ὕγιαν των, ἀν καί εἶχον ὀμοφῶνως ἀτελειοθῆ ὑπὸ ἄλλων ἱατρῶν.

Πρὸς ἀπόδειξιν τῶν λόγων τοῦ ὁ Ungener ἀναφέρει πρὸς τοῖς ἄλλοις τὴν Γαλλικὴν πόλιν Grasse, ἧς ἀφθονεῖ ἀνθῶν καί ἀρωμάτων ὑπὲρ πάσαν ἄλλην πόλιν τῆς Εὐρώπης, καί ἐν ἣ ἡ φθίσις εἶνε σπανιωτέτη. Ἡ σπάνις αὕτη τῆς φθοροποιῆς ταύτης νόσου ἐν τῇ ῥηθείῳ πόλει ὀφείλεται πρὸ πάντων, κατὰ τὸν Ἀμερικανὸν ἱατρὸν, εἰς τοὺς εὐώδεις ἀτμούς, ὁδς ἀναπέμποσι τὰ μυρψεία της.

Ἄλλ' ἢ ὑπερβολὴ ἐν παντὶ πράγματι εἶνε κακὴ καί φευκτέα, μὴ λημονεῖτε δὲ ὅτι καί ἡ κατάχρησις τῶν ἀρωμάτων καί τῶν εὐωδιῶν δύνανται νὰ ἐξῆ σοβαρὰς συνεπειάς, ὑπὸ τὴν ἐποψίν τῶν νεύρων, ὁ μόνον εἰς ὑμᾶς αὐτοὺς ἀλλὰ καί εἰς τοὺς γείτονας ὑμῶν. Ἐκλέγετε τὰς ἀσθενείας καί εὐαρέστους ὀσμῆας, τὰς μὴ πάρα πολὺ ζωρὰς, καί ποιεῖσθε μεμετρημένην αὐτῶν χρῆσιν.

Γυμνάσια θηλέων. Μεγάλῃ συζήτησις γίνεται εἰσέτι ἐν Εὐρώπῃ, ἀν πρέπει νὰ ἰδρυθῶσι σχολαὶ θηλέων, ἀντιστοιχοὶ πρὸς τὰ γυμνάσια, ἐν αἷς αἱ νεανίδες νὰ προπαρασκευάζονται διὰ τὴν πανεπιστημιακὴν σπουδὴν. Ἐσχάτως ἐν Βυρτεμβέργῃ (ἐν Burgerberg παρὰ τῷ Jagst) ἐγένετο μία ἐπιτυχὴς δοκιμὴ πρακτικῆς λύσεως τοῦ ζητήματος τούτου. Δεσποῖς τις, Μάρια Κόμμοσα φῶν Λίνδεν, ὑπέστη τὰς ἀπολοτηρίους αὐτῆς ἐξετάσεως ἐν τῷ γυμνασίῳ τῆς ῥηθείσεως πόλεως καί ἔλαβε τὸ δικαίωμα ν' ἀκολουθῆσθ τὰς πανεπιστημιακὰς παραδόσεις.

ΜΗΤΕΡΕΣ ΚΑΙ ΠΑΙΔΙΑ.

Ἡ ἐπιμέλεια καὶ περιθαλψίς, ἥς τυγχάνουσι τὰ βρέφη ἐν τῷ νῦν πεπολιτισμένῳ κόσμῳ παρὰ τῶν γονέων, φαίνεται ἡμῖν ὡς τι φυσικώτατον, καὶ ὅμως οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ τὸ ἀπετέλεσμα τοῦ προοδεύοντος πολιτισμοῦ, διότι εἰς τὸν ἄνθρωπον ἐν τῇ ἀρχηγόνῃ αὐτοῦ καταστάσει φαίνεται νὰ ἦτο ἀγνώστος. Ὁλόκληρος ἡ διαφορὰ μεταξύ τῶν ἰδεῶν τοῦ ἀρχαίου κόσμου καὶ τοῦ σημερινοῦ ἐγκατοπιρίζεται καὶ ἐν τῇ μεταχειρίσει τῶν παιδιῶν. Ἐνῶ κατὰ τοὺς πανάρχαιους χρόνους σχεδὸν γενικῶς ἡ ἐμελίς καὶ ἐθρῶστια τοῦ νεογνοῦ, πολλάκις δὲ καὶ τὸ γένος ἦτο τὸ φύλον, ἦτο τὸ μόνον ὅπερ ἐλαμβάνετο ὑπ' ὄψιν, καὶ κατ' αὐτὸ ἐρρυθμίζετο ἡ μεταχειρίσις τοῦ παιδίου, σήμερον τὸ ἄσθενές καὶ ἀνυπεράσπιστον πλάσμα θεωρεῖται ὡς τι ἅγιον καὶ ἱερόν, μόνον δὲ ἄγριοι τινες λαοὶ ἀκολουθοῦσι τὰ βάρβαρα ἐκεῖνα ἐθίμα. Τοιοῦτον ἐθίμον ὑπάρχει παρὰ τοῖς Μάβροις Δουάλλα, οἵτινες βυθίζουσι τὰ νεογέννητα βρέφη εἰς τὸ ὕδωρ τοῦ ποταμοῦ, καὶ ἐπαναλαμβάνουσι τοῦτο κατ' ἐκάστην ἡμέραν, μέχρις οὗ τὸ παιδίον ἢ αὐξηθῆ καὶ συνήθειά μόνον του νὰ κολυμβῆ ἢ ἀποδάνη κατὰ τὴν δοκιμασίαν ταύτην. Ἐν γένει παρὰ τοῖς Μάβροις τὰ παιδία οὐδεμίαν ἐπιμέλειαν οὐτε προστασίας τυγχάνουσι παρὰ τῶν γονέων. Πολλὸν περισσότερον ἀνθρωπισμὸν ὑπὸ τὴν ἐποψίν ταύτην ἔχουσι οἱ ἐρυθρόδερμοι Ἰνδιάνοι τῆς Ἀμερικῆς, οἵτινες φεῖδονται τῆς ζωῆς τῶν τέκνων των, ἀλλὰ συγχρόνως ὅμως προσπαθοῦσι πανεὶ τρέφω ν' ἀπαλλάττονται πάσης ἐνοχλήσεως ἐκ μέρους τῶν βρεφῶν. Οἱ Ἰνδιάνοι οὗτοι εἶναι ἐξόχως ἡσυχῆνοι εἰς τὸ νὰ κατασκευάζωσι ζῶλινα λίκνα, ἔχοντα σχῆμα φοειδῆς. Τὰ λίκνα ταῦτα εἶναι λίαν τεχνηέντως κατασκευασμένα, ἔσωθεν δὲ διὰ μαλακοῦ δέρματος ἐστρωμένα, ὁπῶς ὥστε ἀποτελοῦσι μόνον ἀνωθεν ἀνεωγμένας θήκας, ἐν αἷς ἐντίθενται τὰ βρέφη, τῶν ὁποίων μόνον αἱ κεφαλῆαί μένουσι ἀκάλυπτοι καὶ ἐλεύθεροι. Ὅπως τὸ παιδίον εἰσπίσκειται ἐν ἀνέμῳ θέσει, τὰ κενὰ τοῦ λίκνου πληροῦνται χλόης ἢ ἄλλης τινὸς μαλακῆς μάξης. Τὸ οὗτω ἐν τῇ θήκῃ του ἐνηρμοσμένον βρέφος εἶνε ἀσφαλές ἀπὸ πάσης βλαβερᾶς ἐξωτερικῆς ἐπιρροῆς· τὸ λίκνον κρεμάται εἴτα ἀπὸ τινος κλάδου δένδρου ἢ προσαρμύζεται εἰς τινα γωνίαν τῆς οἰκίας. Ὅμοια μέσα χάριν τῆς ἀσφαλείας τῶν μικρῶν παιδιῶν εὐρίσκει τις καὶ παρ' ἄλλαις ἀπολιτιστοῖς φυλαῖς. Ὁ λόγος αὐτῶν εἶνε ἐβεξήγητος· ἐπειδὴ αἱ γυναῖκες, αἱ μητέρες εἶναι καταδικασμένα νὰ ἐκτελῶσι τὸ πλεῖστον μέρος ὧν τῶν ἐργασιῶν, ἀναγκάζονται νὰ ἐξευρίσκασι μέσα, ὅπως ἀπαλλάττονται τῆς ἐνοχλήσεως τῶν παιδιῶν.

Συμφωνῶντες ἤδη τὰ βλέμματα ἡμῶν πρὸς τὸν πολιτισμὸν τῶν δύο λαῶν τῆς Ἀνατολικῆς Ἀσίας, τῶν Σινῶν καὶ τῶν Ἰαπῶν, παρατηροῦμεν μεγάλην διαφορὰν ἐν τῇ περιποιήσει τῶν μικρῶν παιδιῶν. Ἐνῶ οἱ Ἰάπωνες ἀνεξαιρέτως ἐπιμελοῦνται τῶν ἐαυτῶν τέκνων, ἀνευ διακρίσεως τοῦ φύλου, οἱ Κινέζοι μόνον τὰ ἀρρένα περιποιῶνται καὶ περιθάλλουσι μετὰ στοργῆς, πρὸς δὲ τὰ θήλεα, ὅτινα θεωροῦσιν ὡς ἀχρηστά καὶ ἀνωφελῆ ὄντα, εἶναι ἀστοργότατοι. Τὰ κοράσια τῶν Κινέζων οὐτε καὶ ὀνόματα λαμβάνουσι, ἀλλὰ διακρίνονται ὑπὸ τῶν γονέων ὡς ἀριθμ. 1, ἀριθμ. 2 καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς. Ὅταν Κινέζος τις ἐρωτᾶται περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας του, ἀριθμῆ μόνον τὰ ἀρρένα τέκνα του. Ταῦτα τυγχάνουσι πράγματι ἀληθοῦς ἀγάπης καὶ ἐπιμελείας παρὰ τῶν γονέων, ἰδίᾳ δὲ παρὰ τῆς μητρός. Ὅταν ὁ παῖς συμπληρώσῃ τὸν τέταρτον μῆνα τῆς ἡλικίας του, καθίξεται κατὰ πρώτην φοράν ἐπὶ μίαν καθέκαστα, ἢ δὲ μάμμυ τῷ δίδει διάφορα δῶρα, πρὸ πάντων γλυκίσματα. Τὰ ζαχαρωτὰ ἐκτιμῶνται πολὺ καὶ θεωροῦνται τρόπον τινὰ ὡς τὸ σύμβολον ἐυτυχοῦς βίου. Ἡ πρώτη ἐορτὴ τῶν γενεθλίων τοῦ παιδὸς ἐν Σινικῇ ἐορτάζεται μετὰ μεγάλης ἐπισημότητος. Τὸ παιδίον τίθεται ἐπὶ μίαν τραπέζην, φορτωμένην μὲ διάφορα ἀντικείμενα, χάρτιν, μελάνην, γραφίδα, ἐργαλεῖα· ἐκείνο ἐκ τῶν ἐργαλείων

τούτων, ὅπερ συλλαβὴν πρώτην ὁ παῖς διὰ τῶν χειρῶν του, ἀποφασίζει τὸ μέλλον αὐτοῦ στάδιον.

Τὸ λεγόμενον, ὅτι ἐν Σινικῇ τὰ θήλεα παιδία πηροῦνται τοὺς πόδας διὰ ἰσχυρᾶς περισφιγέσεως τῶν δακτύλων, εἶνε ψευδές, καθ' ὅσον ἡ βαρβαρότης αὐτῆ οὐδέποτε διεπράχθη οὔτε διαπράττεται ὑπὸ τοῦ μεγάλου πλήθους· μόνον τὰ μέλη τῶν ἀνατάτων κοινωτικῶν τάξεων εἶχον εἰσαγάγῃ τὸ βάρβαρον τοῦτο ἐθίμον, ὅπερ ὅμως καὶ παρ' αὐτοῖς ἤδη σχεδὸν ἐντελῶς ἐξέλιπε. Ἀληθῆς ἀπειναντίας φαίνεται ἡ διδομένη ἐξήγησις τῆς πλατύσεως τῶν ῥινῶν παρὰ τοῖς Σιναις. Ἡ πλατύσις αὐτῆ λέγεται ὅτι προέρχεται ἐκ τῆς συνήθειας ἣν ἔχουσι αἱ γυναῖκες νὰ φέρωσι τὰ παιδία ἐξηρημένα ἀπὸ τῶν ὕμων των κατὰ τοιαύτην θέσιν, ὥστε τὰ πρόσωπα τῶν παιδιῶν προσκρούουσι καὶ πιέζονται ἐπὶ τῶν νῶτων τῆς μητρός. Ἐκ τῆς διηγετικῆς ταύτης πιέσεως τοῦ προσώπου καὶ ἰδίᾳ τῆς ῥινὸς ἐπὶ τοῦ σώματος τῆς μητρός ἐξηγεῖται ἡ πλατύσις τῆς ῥινὸς παρὰ τοῖς Κινέζοις.

Ἐν Ἰαπωνίᾳ ὑπάρχει ὑπὸ τὴν ἐποψίν ταύτην τῆς περιθαλψέως τῶν παιδιῶν ἀσυγκρίτως περισσότερα ἡμερότης καὶ πολιτισμός, δὲν ἀταί τις δὲ μάλιστα νὰ εἴπῃ ὅτι τὰ ἐθίμα τῶν Ἰαπῶν ἀνεπαρκρῶνται πληρέστατα πρὸς τὰς ἰδέας τῆς πεπολιτισμένης Εὐρώπης. Παρὰ τοῖς Ἰάπωνι ἐπικρατεῖ βαθεῖα, εὐγενῆς ἀγάπη καὶ στοργὴ μεταξύ γονέων καὶ τέκνων. Οἱ γονεῖς φροντίζουσι μετ' αὐταπαρνήσεως διὰ τὰ τέκνα των, ταῦτα δὲ ἀνταμείβουσι τὰς θυσίας αὐτῶν διὰ τῶν ὀφειλομένων αἰσθημάτων τῆς ἀγάπης, τοῦ σεβασμοῦ, καὶ τῆς ὑπακοῆς. Πρὸ πάντων ἡ θεραπεία καὶ περιποίησις τῶν σωματικῶν δυνάμεων τοῦ παιδὸς τυγχάνει πολλῆς ἐπιμελείας. Τὸ παιδίον λαμβάνει ὅσον τὸ δυνατόν καλύτεραν, ὑγιεινὴν, ἐνδοναμωτικὴν τροφήν, λούεται τακτικώτατα καὶ διατηρεῖται πάντοτε ἐν καθαριότητι. Δὲν παραμελοῦνται δὲ καὶ αἱ σωματικαὶ ἀσκήσεις πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν σωματικῶν δυνάμεων τοῦ παιδός. Πρὸς τοῦτο συνθίζουσι οἱ γονεῖς νὰ ἐμβαπτίζωσι τὰ βρέφη συχνάκις εἰς ψυχρὸν ὕδωρ ἢ καὶ εἰς χιόνα. Ἐπὶ τοῦ Εὐρωπαϊοῦ ἐμποιεῖ τὸ μικρὸν ἐν Ἰαπωνίᾳ παιδίον ἐντόπιον ἀλλόκοτον, σχεδὸν γελόιαν. Δύναται τις νὰ τὸ φαντασθῆ, όταν παρατηρήσῃ τὰς ἐξ Ἰαπωνίας εἰς Εὐρώπην εἰσαγομένας κόρας (κούκλας). Ἀπαράλλακτα ὡς τὰ μηχανικὰ ταῦτα κατασκευάσματα φαίνονται καὶ τὰ παιδία τῶν Ἰαπῶν. Ἡ κεφαλὴ των εἶναι σχεδὸν ἐντελῶς ἐξηρημένη· μόνον τέσσαρες λεπτὰ δέσμα τριχῶν ὑπολείπονται ἐπὶ τῆς μικρᾶς κεφαλῆς τοῦ παιδίου, αἵτινες παρέχουσι αὐτῷ κομμωτικὴν ὄψιν· τὰ εἶρεα καὶ ποικιλόχροα ἐνδύματά του συντελοῦσιν ὡσαύτως εἰς τὸ νὰ ἐπαυξάνωσι τὸ κομμικὸν τοῦτο τῆς ἐντύψεως. Τάρα ὅμως οἱ Εὐρωπαϊκοὶ σαρμολοὶ λαμβάνουσι καὶ ἐν Ἰαπωνίᾳ πολλὴν διδύοσιν, καὶ ὅπως οἱ γονεῖς οὕτω καὶ τὰ παιδία των ἐνδύονται εὐρωπαϊκῶς, καὶ ἀποβάλλουσι τὸν ἰδιόρρυθμον ἐκείνον χαρακτῆρα τῆς χώρας των. Τὰ παιδία πνήτων γονέων περιπατοῦσιν ἀνεπρόδητα· ἄλλα φοροῦσι ἐμβάδας καὶ περικνημίδας, αἵτινες ἔχουσι ἰδιαίτερον θυλάκιον διὰ τὸν μεγάλον δάκτυλον.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐν Εὐρώπῃ περιποίησιν τῶν μικρῶν παιδιῶν, ἰδιαίτερας μνείας ἄξιον εἶνε ὅτι ἐν Σκανδιναβίᾳ συνειθίζουσι νὰ κρεμῶσι τὸ λίκνον μετὰ τοῦ παιδίου ἀπὸ τῆς ὀροφῆς τοῦ δωματίου διὰ χονδρὸν σκαιοειδοῦς σέρματος. — Γνωστὸν τυγχάνει ὅτι ἐν Γαλλίᾳ ἐπικρατεῖ πολλαχού ἡ συνήθεια νὰ πέμπωσι οἱ γονεῖς τὰ τέκνα των εἰς τὴν ἐξοχὴν, ἐνθα ἀνατρέφονται ὑπὸ ξένων ἀνθρώπων. Ὅτε κατὰ πρώτον χρόνον ἀνεφάνῃ ἡ συνήθεια αὐτῆ δὲν ἦτο ἰσως πολὺ ἀξιόμητος, διότι οἱ χωρικοὶ εἰς τοὺς ὁποίους παρεδίδετο τὸ παιδίον, διατελοῦντες εἰς στενοτέραν τινα σχέσιν πρὸς τοὺς γονεῖς αὐτοῦ, κατέβαλλον πάσαν προσπάθειαν ὅπως ἐπιμελῶνται καὶ περιθάλλωσι τὸ παιδίον ὅσον τὸ δυνατόν καλύτερον. Ἀλλὰ τάρα ἡ συνήθεια αὐτῆ οὐδένα λόγον ἔχει ἄλλον εἰ μὴ τὴν ἀναυατικότητά καὶ ἀνεσίαν τῶν ἀστόργων γονέων.

T. N.

Ἐπειδὴ διὰ τοῦ προσεχοῦς τῆς Κλειῶς | τῆς προσεχοῦς κληρώσεως τῶν διῶρων τῆς | θυσιοδότητος εἰσέτι τὰς συνδρομὰς των, ὅπως | τεύχους ἀποσταλῶσιν εἰς τοὺς μέχρι τοῦδε ἁ- | Κλειῶς, παρακαλοῦμεν καὶ πάλιν τοὺς ἀξιοσι- | ἐπιστεῦσαι τὴν ἀποστολὴν των, καθῶσον νομί- | ποσάγιας τὴν ἐτήσιαν συνδρομὴν των τὰ γραμ- | μους συνδρομητὰς καὶ ἀναποκριτὰς μας τοὺς κα- | ζομεν ὅτι καὶ ὁ πρὸς τοῦτο καιρὸς ἤδη ἐπέστη.

Ἐδότης Π. Δ. ΖΥΓΟΥΡΗΣ. — Ἐκ τοῦ τυπογραφείου καὶ τοῦ στοιχειοκνηρίου διὰ τὰς ἀνατολικὰς γλώσσας Γ. ΔΡΟΥΤΟΤΑΙΝΟΥ ἐν Λεψίᾳ. Σάρτης ἐκ τῶν καταστημάτων τοῦ κ. Edm. Obst ἐν Λεψίᾳ.